

THE FAITH

April- June 2021
Volume 71 No.2

PASTORAL LETTER FOR THE FEAST OF THE LORD'S RESURRECTION 2021

† NICOLAE

by the mercies of God

Archbishop of the Romanian Orthodox Archdiocese of the United States of America and Metropolitan of the Romanian Orthodox Metropolia of the Americas

*To the Beloved Clergy and Orthodox Christians of our Holy Archdiocese,
peace and unwavering hope from Christ the Risen Lord,
and from us hierarchical blessings.*

*"O Death, where is your sting? O Hell, where is your victory? Christ is risen, and you are overthrown...
Christ is risen, and life reigns!" (St. John Chrysostom)*

**Most Reverend Fathers, Beloved Faithful,
Christ is risen!**

With great joy I greet you on this holy morning with this salutation as a call to understanding and witness, as a proclamation of the miracle of the victory of life over death, of the victory of faith in the power of God over all anxieties and the fear of disease and death. From this greeting we also receive the power to witness that if Christ is risen, we too shall rise. And this is the foundation of Christian teaching.

St. Paul the Apostle reminds the Corinthians of the content of the Gospel, of the proclamation full of joy, preached by him and the other Apostles: "I declare to you the Gospel which I preached to you, which also you received and in which you **stand**, by which also you **are saved**, if you hold fast that word which I preached to you—unless you believed in vain. For I delivered to you first of all that which I also received: that Christ died for our sins according to the Scriptures, and that He was buried, and that He rose again the third day according to the Scriptures" (1 Cor 15:1-4). The receiving of the Gospel by the inhabitants of the city of Corinth is the foundation by which they **stand** in the temptations of the world and by which they **are saved** (verses 1-2). The content of the Gospel preached by St. Paul refers not only to redemption of our sins through Christ's death on the Cross, according to the Scriptures, but also to the third day Resurrection, according to the Scriptures.

Desiring to convince the Corinthians of the truth of the Resurrection of Christ, St. Paul first speaks of the fulfilling of the Scriptures with regard to the Savior's death. The Prophet Isaiah had already spoken, many hundreds of years previously, of the sufferings and death of the Messiah for our sins: "Surely He has borne our griefs and carried our sorrows; yet we esteemed Him stricken, smitten by God, and afflicted. But He was wounded for our transgressions, He was bruised for our iniquities; the chastisement for our peace was upon Him, and by His stripes we are healed" (Is 53: 4-5). Father Staniloae explains the necessity of this death of Christ's: "Christ had to take upon Himself the death of others because He had taken upon Himself their sin. Sin brings death upon itself. And since He had taken the sins of all, He had to also take the death of all."¹ Through death, through his complete self-offering as a man in the name of all mankind to God the Father, Christ procured our reconciliation with God. But reconciliation was not sufficient if it were not followed by the vanquishing of death as the defeat of human living, that is, eternal separation from God, ending in hell. **Christ rises from the tomb and brings us all to the life of communion with God, to the eternity of the Kingdom of the Father in the joy of our Lord.**²

Christ's rising from the tomb shows that death was defeated. The songs of Resurrection morning proclaim this *trampling down of death*. St. John Chrysostom says: "Let no one fear death, for the Savior's death has set us free... O Death, where is your sting? O Hell, where is your victory? Christ is risen, and you are overthrown."³ This is the reality that St. Paul attests to the Christians of Corinth. For if Christ has died, confirming the prophecies of the Holy Scriptures, Christ who was dead and laid in the tomb arose on the third day. The proof lies in His many appearances to His disciples: "He was seen by Cephas, then by the twelve. After that He was seen by over five hundred brethren at once, of whom the greater part remain to the present, but some have fallen asleep. After that He

was seen by James, then by all the apostles. Then last of all He was seen by me also, as by one born out of due time" (1 Cor 15:5-8). The Gospel which St. Paul had preached to the Corinthians and which he now confirms through this epistle is the result of man's meeting with the Risen Christ, it is the witness of this meeting, verified many times over and recorded in the Scriptures.

Only those chosen by Christ to be the witnesses of His Resurrection can also be the preachers of this miracle. Christ appeared to the myrrh-bearers, the apostles, the disciples and lastly to St. Paul. Only this election gives us the right to be preachers: "by the grace of God I am what I am, and His grace toward me was not in vain; but I labored more abundantly than they all, yet not I, but the grace of God which was with me" (1 Cor 15:10). We too are following in the footsteps of those who met the Risen Christ, we who seek salvation in the Church. **We too have received the grace of Holy Baptism, and we are chosen through the Mystery of Chrismation to be witnesses and proclaimers of the Resurrection. And we must labor to work with the grace that is in us,** just like St. Paul the Apostle.

This ministry is the purpose of the Christian life. Our faith has as its foundation the Resurrection of Christ and is fulfilled through faith in our own resurrection. "If in this life only we have hope in Christ, we are of all men the most pitiable" (1 Cor 15:19), says St. Paul to the Corinthian Christians who didn't believe in their own resurrection. Christ is called the *firstfruits (of the resurrection) of those who have fallen asleep* (1 Cor 15:20) and the *firstborn from the dead* (Col 1:18). Through His Resurrection Christ has opened for us the way to resurrection: "For since by man came death, by Man also came the resurrection of the dead" (1 Cor 15:21). If we believe the Scripture's words about the Death and Resurrection of Christ, we must believe in our own resurrection, at the end of the ages, but also the present one, our resurrection to a life full of the light of communion with God. Christ first conquered, as man, the fear of death in the Garden of Gethsemane, then sin on the Cross, in order to finally conquer death through the Resurrection. **Our resurrection already in this life refers to victory over all the fears that we find around us, including that of sickness and death, and resurrection with Christ through life in Christ.**

In these days of the Resurrection, I call upon you all, priests and faithful, to witness to our Christian belief that fear, sickness, sin, and death have been conquered by Christ through His Death on the Cross and Resurrection. My desire is that you all be strengthened in this belief and that you witness it to those who are still frightened and lacking in understanding. I urge you through word and deed to bring *light and hope* to those around you and to those still suffering these days.

I embrace you in Christ the Risen Lord and I wish you health and a joyful feast!

Truly He is risen!

Your Brother in Prayer to God,
† Metropolitan NICOLAE

Chicago, the Feast of the Lord's Resurrection, 2021

Notes

¹ Dumitru Stăniloae, *Iisus Hristos sau restaurarea omului*, Craiova, 1993, p. 313.

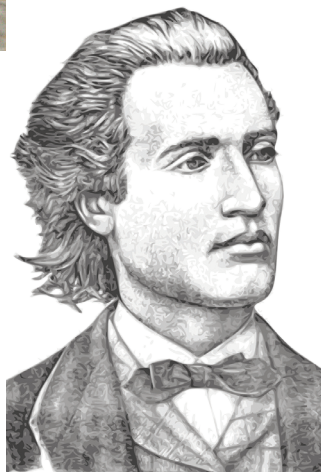
² The Paschal Catechetical Homily of St. John Chrysostom.

³ Ibidem.

THE FAITH

Credința

CONTENTS

COVER: HOLY TRINITY ICON

- 2 PASTORAL LETTER FOR THE FEAST OF THE LORD'S RESURRECTION 2021
by HE Metropolitan Nicolae
- 4 POGORÂREA DUHULUI SFÂNT LOC ECLESIAL PEREN AL REFACERII COMUNIUNII ADEVĂRATE, CURATE ȘI IUBITOARE
de PS Ioan Casian
- 5 TÂLCUIREA FERICIRILOR
de Pr. Ștefan Drăgoi
- 7 UNIVERSAL PRIESTHOOD AND HIERARCHIES OF GRACE
by Fr. Dragos Giulea
- 9 THE APOCALYPSE: THE END IS NEAR; THE REVELATION OF JESUS CHRISTI
by Fr. John Downie
- 12 SFÂNTUL MACARIE EGIPTEANUL OMILIA A V-A DESPRE CREȘTINI ȘI OAMENII LUMII
- 13 „POGORÂREA DUHULUI SFÂNT” ÎNCHEIEREA CIRCUITULUI SLAVEI UMANITĂȚII ÎNAINTEA SFINTEI TREIMI
de Protos. Hrisostom – Mănăstirea Putna
- 16 TIMPUL ÎNTRE IMANENT ȘI TRANSCENDENT: CHRONOS ȘI KAIROS ÎN POEZIA LUI EMINESCU
de Pr. Prof. Dr. Theodor Damian
- 18 PERIPLU CRONOLOGIC DE LA EST LA VEST ÎN EPISCOPIA CANADEI
de Carmen Ognean
- 19 A BEAUTIFUL CELEBRATION IN PHILADELPHIA ON PENTECOST SUNDAY
- 21 ROYA RETREAT AT ST. DIMITRIOS THE NEW MONASTERY, MIDDLETOWN, NY
de Danielle Radu

Opinions published in this magazine do not necessarily reflect the position of the Romanian Orthodox Metropolia of the Americas unless so stated.

ANNUAL SUBSCRIPTION:

USA, \$10.00

Canada, \$15.00

International, \$25.00

The Faith Magazine is published quarterly by the Romanian Orthodox Metropolia of the Americas

Postmaster send address changes to Credința – The FAITH, 5410 North Newland Avenue, Chicago IL, 60656-2026, USA

Editorial Board:

His Eminence Metropolitan Nicolae

His Grace Bishop Ioan Casian

V. Rev. Fr. Vasile Mureșan

V. Rev. Fr. Daniel Ene

V. Rev. Fr. George Bazgan

Pogorârea Duhului Sfânt

loc eclesial peren al refacerii comuniunii adevărate, curate și iubitoare

Comuniunea, pentru noi oamenii, este un lucru fundamental. Omul nu poate trăi fără a fi în comuniune. Deși așezat în Rai de Dumnezeu și contemplând și numind creaturile lui Dumnezeu, totuși Adam nu găsește pe cineva pe măsura lui. De aceea Cartea Facerii ne spune că Dumnezeu aduce somn greu peste Adam și face din coasta lui femeie. Adam, în sfârșit, găsește pe cineva – Eva – de care se poate bucura și cu care dorește să fie în comuniune. Dar ce înseamnă a fi în comuniune? Orice tip de relație înseamnă comuniune? Părintele Stăniloae ne oferă un răspuns: *“Numai Duhul Sfânt – spune el – face pe om capabil de comuniune, fie cu Dumnezeu, fie cu semenii, dacă prin comuniune înțelegem o legătură între persoană și persoană lipsită de orice egoism și interes, constând numai din iubire, din uitare de sine. Toate relațiile naturale dintre oameni, oricât ar fi de necesare pentru ființa și existența omului, sunt dominate de egoism.”*[1]

În înțelegerea Părintelui Stăniloae nu orice relație, legătură, cu cineva este și un act de comuniune. Comuniunea are niște exigențe. Comuniunea este o legătură liber consimțită născută din dragoste. Nu putem fi în comuniune cu Dumnezeu și cu semenii dacă suntem dominați de egoism și interes. A fi în comuniune presupune a pune ceva împreună de bunăvoie; a se regăsi în niște valori comune sau complementare care creează și fundamentează această unitate și comuniune. *“Însăși ideea de comuniune, care este specific creștină – continuă Părintele Stăniloae – s-a descoperit azi tuturor oamenilor, că este singura soluție posibilă pentru toate suferințele sociale. Nici liberalismul egoist, nici colectivismul anulator de persoană nu sunt o soluție fericită.”*[2]

Pentru marele teolog român, comuniunea nu poate fi decât creștină. Ea, ca și *comuniune adevărată, curată și iubitoare* nu poate fi prezentă autentic decât în creștinism. Și aceasta pentru că lucrarea curățitoare a Duhului Sfânt reclădește din temelii etosul nostru uman după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, care presupune teandria omului cu Dumnezeu. Comuniunea este calea de mijloc cea adevărată care traversează prin mijlocul a două extreme: spiritul liberal care caută doar interesul propriu, generând lupta dintre persoane și cel colectivizat care asfixiază persoana prin greutatea uniformității artificiale a colectivității care nu tolerează nici o diferență. Creștinismul este forma umană și socială de trăire care îmbină existența și creativitatea individuală specifică fiecărei persoane primită ca dar specific, unic și inconfundabil de la Dumnezeu cu nevoia de armonie și integrare simfonică cu celelalte persoane într-o unitate după chipul celui dumnezeiesc. Acest echilibru aduce bucuria împlinirii și o funcționare sănătoasă a unei societăți.

“Dar comuniunea nu este o stare care să poată fi creată cu legi, cu arme și cu speculații orgolioase – spune teologul român. Ea nu poate fi realizată decât prin darul Duhului Sfânt, pentru primirea căruia omul nu se poate pregăti altfel decât prin credință și smerenie.”[3] Comuniunea este o stare liber consimțită. Libertatea este o caracteristică principală a

comuniunii. Pentru a putea fi realizată, sunt necesare două condiții: *credința și smerenia*. Nu poți primi pe Duhul Sfânt dacă nu ai credință în Dumnezeu pentru că El Însuși este un dar al lui Dumnezeu. Prin smerenie, interesul și egoismul propriu sunt diminuate sau eliminate. Prin smerenie uit de mine în favoarea celui sau celor din fața mea.

Biserica ne învață că avem nevoie de ambele dimensiuni ale omului care nu trebuie eliminate: cea personală, individuală, caracteristică fiecăruia, care aduce bogăție, dinamică și noutate în comunitate; cea comunitară care unifică totul într-un ansamblu armonios, amplu, care depășește sinele individual al fiecăruia reflectând bogăția nemăsurată a harismelor și plinătății Duhului Sfânt. *“Astfel, – spune Părintele Stăniloae – Duhul Sfânt coborât peste apostoli la zece zile după înălțarea Domnului la cer, este Duhul Lui, Duhul dumnezeiesc, în toată actualitatea puterilor Lui, prin El fiind cu mult mai aproape, în mod real mai aproape, ca în timpul vieții Sale pământești, însuși Iisus Hristos. Puterea Duhului Sfânt, care este nedespărțită de prezența lui Iisus Hristos, a înflăcărat și înflăcărează în toate timpurile curajul slujitorului Domnului de a-L propovădui.”*[4]

Prin pogorârea Duhului Sfânt peste Sfinții Apostoli și peste întreaga Biserică, El care este Duhul lui Hristos ne împărtășește din lucrarea Lui mântuitoare, nouă oamenilor, făcându-ni-L mai intim nouă pe Hristos decât era El Însuși față de ucenicii Săi pe timpul vieții pământești. Există o reciprocitate și o legătură nedespărțită între Hristos și Duhul Sfânt. Fiul lui Dumnezeu întrupat împlinește răscumpărarea firii noastre omenești în Persoana Sa dumnezeiască, iar din harul dobândit de El pentru noi, în Duhul Sfânt ne împărtășește nouă această lucrare dătătoare de viață și mântuitoare în Biserică. Prin lucrarea Duhului Sfânt dobândim o mai mare intimitate cu Dumnezeu, cu Mântuitorul Iisus Hristos. Lucrarea lui Hristos ne este împărtășită în Duhul Sfânt ca temelie a reînnoirii vieții noastre în Dumnezeu. Prezența Duhului Sfânt presupune lucrarea mântuitoare a lui Hristos, iar prezența lui Hristos presupune lucrarea sfințitoare, transfiguratoare și îndumnezeitoare a Duhului Sfânt.

“Sărbătoarea Rusaliilor – spune Părintele Stăniloae – e legată de amintirea pogorării Duhului Sfânt peste lumea de pe pământ. Ea e desăvârșirea Crăciunului și a Paștilor, a Nașterii și a Învierii Domnului nostru Iisus Hristos. Dar mai mult decât Paștile, Rusaliile sunt sărbătoarea unui eveniment continuu: a prezenței permanente a Duhului Sfânt în lume și a revărsării darurilor Sale peste tot cel ce vrea să le primească. Rusaliile sunt momentul în care conștiința noastră trebuie să-și dea seama pe deplin de realitatea continuă a acestui fapt, să se umple întregă de el.”[5]

Există o legătură intrinsecă profundă între marile sărbători sau evenimente ale Bisericii. Nașterea Domnului și Învieria Lui se regăsesc în sărbătoarea Pogorării Duhului Sfânt. Fiecare dintre ele sunt etapele pregătitoare pentru următoarea iar ultima le recapitulează pe toate. Ele toate sunt îndreptate în același sens, acela al mântuirii și

îndumnezeirii omului. Dacă evenimentele acestea sunt punctuale prin timpul în care sunt marcate, ele reprezintă în sine o lucrare permanentă. Biserica trăiește o permanentă pogorâre a Duhului Sfânt. Ea trăiește o permanentă revărsare a Duhului Sfânt care ne împărtășește harul mântuitor al Domnului Hristos. Biserica și credinciosul trăiesc deplin abia în momentul în care înțeleg că lucrarea Duhului Sfânt este o prezență permanentă, lucrând teandric, spre desăvârșirea omului prin împlinirea chipului lui Dumnezeu în el.

Biserica este o permanentă Cincizecime, adică o continuă lucrare de primire a Duhului Sfânt, o continuă

epicleză sau invocare a Duhului Sfânt spre a lucra în noi și printre noi o mai profundă comuniune.

†Ioan Casian

[1] Dumitru Stăniloae, *Cultură și duhovnicie. Opere complete (vol. 2)*, Ed. Basilica: București 2012, p 780.

[2] Ibidem.

[3] Ibidem.

[4] Ibidem vol. 3, p 397.

[5] Ibidem vol. 1, p 248.

Tâlcuirea *Fericirilor*

Introducere

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Nicolae vom publica în această rubrică diverse articole de exegeză biblică. Știm că tot ce s-a scris în Sfânta Scriptură este inspirat de Duhul Sfânt și are și un înțeles direct, imediat, dar și unul alegoric, ce trebuie descoperit prin călăuză Sfinților Părinți ai Bisericii. Ne-am gândit că este potrivit să începem prin tâlcuirea *Fericirilor*, pasaj ce face parte din *Predica de pe munte*, redată de Sfântul Apostol și Evanghelist Matei în capitolul 5.

Fericirile

Fericiți cei săraci cu duhul, că a lor este împărăția cerurilor

În psaltire, Sf. Prooroc David începe tot cu o fericire¹, însă se referă la o fericire pământească, urmare a unei neprihăniri lumești, a unei moralități pământești. Fericirile rostite de Hristos vizează aspectele duhovnicești. Sfântul Ioan Gură de Aur tâlcuiește că «săraci cu duhul» înseamnă «smeriți de bună voie», adică lipsiți de trufia minții și de nemăsurata iubire de sine, păcate prin care au căzut îngerii cei răi și primii oameni. Aceste cuvinte nu arată deci pe cei neînțelepți, neștiutori sau simpli, ci pe cei ce se socotesc pe sine astfel. Sfântul Grigorie de Nyssa, la rândul său, explică sărăcia cu duhul astfel: *Cel ce de bunăvoie se sărăcește pe sine de cugetările rele și nu agonisește în visteriile lui nimic din giuvaierile diavolești, ci arde cu duhul și prin aceasta își adună sărăcirea în păcate, este cel pe care Cuvântul îl fericește pentru sărăcia lui, al cărui rod este Împărăția lui Dumnezeu*². Prin sărăcia cu duhul se înțelege așadar smerenia, care este cea dintâi virtute pe scara desăvârșirii creștine, prima literă a alfabetului duhovnicesc. Orice urcuș necesită un început sau o temelie, iar în urcușul duhovnicesc, smerenia este începutul mântuirii, cum afirma psalmistul: *M-am smerit și m-a mântuit pe mine*³. Cel sărac cu duhul este fericit pentru că, recunoscându-și păcătoșenia și nevrednicia sa, se lasă întru totul condus de harul lui Dumnezeu, nepunându-și nicidecum nădejdea în puterile sale duhovnicești și harul îl conduce la Împărăție.

Fericiți cei ce plâng, că aceia se vor mângâia

Există un plâns binecuvântat, care aduce mângâierea lui Dumnezeu, există și un plâns și o întristare lumească dar

și una păcătoasă. Plânsul păcătos este atunci când nu a izbutit să facă ceva un păcat, aducând astfel întristare, este plânsul din invidie și răutate, și orice altă tristețe care nu îl conduce pe om spre pocăință. Tot spre păcat și izolare duce întristarea ca mod de viață, cea contrară îndemnului scripturistic la fericire. **Creștinul trebuie să fie plin de pace și bucuros, cu excepția momentului în care își plânge păcatele, dar și atunci trebuie să fie plin de nădejde.**

Tristețea care duce la izolare, la o purtare antisocială, trebuie mărturisită duhovnicului. Plânsul binecuvântat aduce pocăință, după cum spune Sfântul Apostol Pavel⁴. Sfântul Grigorie de Nyssa identifică în plânsul răsplătit de Dumnezeu și bucuria cunoașterii lui Dumnezeu, al simțirii Lui, care aduce întristare când aceasta este pierdută⁵.

Fericiți cei blânzi, că aceia vor moșteni pământul.

Blândețea este rodul smereniei și al iubirii de aproapele. Ea este o stare liniștită și cumpănită a sufletului, însoțită de silința de a nu supăra pe nimeni. Cel blând se adună în sine însuși prin rațiune și își slăbește pornirile interioare cu frâul rațiunii. **Cea mai înaltă treaptă a blândeții este iubirea față de cei ce ne prilejuiesc necazuri și supărări și care se arată prin iertare și împăcare**⁶. Dumnezeu a făgăduit celor blânzi că vor moșteni pământul. Într-adevăr, este firesc ca aceia care se poartă cu blândețe să fie scutiți de multe supărări, necazuri și tulburări pe care le pricinuieste lipsa acestei virtuți, să capete chiar iubirea celor din jur, o buna înrăurire asupra semenilor și, în orice caz, să stingă mânia și ura îndreptată împotriva lor. Răsplata îi vine celui blând chiar din practicarea blândeții. Fiind împăcat cu Dumnezeu, cu semenii și cu sine, omul blând se bucură de o stare de liniște și siguranță deplină. Răsplata deplină, însă, va fi dată celor blânzi în viața viitoare.⁷

Fericiți cei ce flămânzesc și insetează de dreptate, că aceia se vor sătura.

Foamea și setea după dreptate arată în primul rând nevoia de Dumnezeu a sufletului, nevoia de a ținti spre idealurile virtuților spre a ajunge la Dumnezeu, cu alte cuvinte plinirea poruncilor lui Dumnezeu, adică sfințenia, dreapta credință și dreapta purtare. Proorocul David scria în psalmii săi: *În ce chip dorește cerbul izvoarele apelor, așa Te dorește sufletul meu pe Tine, Dumnezeule. Insetat-a sufletul meu de Dumnezeu cel viu; când voi veni și mă voi arăta feței lui Dumnezeu*⁸. Observăm aici o sete după întâlnirea cu Dumnezeu, precum se și roagă preotul în cadrul fiecărei Sfinte Liturghii: *Dă-ne nouă să ne împărtășim cu Tine mai adevărat*. Pentru sfinții și martirii care au suferit totul pentru Hristos, lipsuri materiale și chiar durere și moarte, dorința după Dumnezeu este la fel de firească precum foamea și setea. Căutarea dreptății, deci, nu se referă la o dreptate justițiară, ci la căutarea de a primi voia lui Dumnezeu în viața noastră, de a ne orienta viața după voința divină, efort în care vom descoperi dreptatea.

Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui.

Mila, după spusele Sfântului Grigorie de Nissa este întristarea de bunăvoie pentru necazurile celorlalți, iar Sfântul Luca al Crimeii ne îndeamnă să facem din toată inima faptele milostivirii, socotind pierdută ziua în care n-am ajutat pe cineva fie cu vorbă bună, fie împărtășindu-i din inimă necazurile și suferințele, fie mijlocind prin rugăciune pentru el înaintea lui Dumnezeu. Milostenia sau îndurarea creștină izvorăște din iubirea de Dumnezeu și de aproapele și se arată prin ajutorarea materială și morală a semenilor noștri aflați în nevoie. Dar, pentru ca milostenia să fie primită de Dumnezeu, trebuie mai întâi să fie izvorâtă din iubire sinceră față de Dumnezeu și de aproapele. Femeia văduvă care a dăruit la templu doi bănuți, singurii pe care-i mai avea, trece mult înaintea bogăților care puneau sume mari în cutia templului, dar numai de ochii lumii. Sfântul Simeon Noul Teolog spune: *Dar cine sunt cei milostivi? Cei ce dau bani și hrănesc pe săraci? Nu! Dar cine? Cei ce sărăcesc de dragul Celui ce a sărăcit pentru noi (cf. 2 Cor. 8-9) și care nu au nimic de dat, dar își aduc aminte pururi cu mintea de cei săraci, de văduve și de orfani și de cei în neputințe, care îi și văd adeseori și compătimesc cu aceștia și plâng pentru ei fierbinte, cum era și Iov care zicea: N-am plâns oare și eu împreună cu cel care-și ducea viața greu? (Iov 30, 25), iar atunci când au cu ce, îi miluiesc pe aceștia cu bucurie, aducând aminte fără pizmă tuturor și cele privitoare la mântuirea sufletului, urmând*

*Celui ce a spus: Am învățat-o fără viclenie și o împărtășesc fără părere de rău (Int. Sol. 7, 13). Aceștia sunt cei fericiți de Domnul ca fiind cu adevărat milostivi; de aceea, de la o asemenea milostenie, ca printr-o treapta, ajung la curățirea desăvârșită a sufletului.*⁹

Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu.

Mântuitorul seamănă inima omului cu ochiul. Precum ochiul sănătos și curat poate vedea limpede (Matei 6, 22), tot așa numai cel cu inima curată, neacoperită de ceața păcatului, poate vedea pe Dumnezeu. Cei curați cu inima sunt mai întâi cei nevinovați și lipsiți de viclesug, ca Nathanael (Ioan 1, 47) și ca pruncii (Matei 18, 3-4); apoi cei care, prin nevoițe și rugăciuni neîntrerupte, izbutesc să-și smulgă rădăcinile păcatului, adică să-și golească inima de poftele și gândurile rele, de iubirea celor pământești, și să o umple cu dorul după lumina dumnezeiască și desăvârșire. Aceștia ajung să-L vadă pe Dumnezeu chiar din această viață, aflându-L pretutindeni, și mai ales în făpturile Sale, precum este Scris: *„Cele nevăzute ale Lui se văd de la facerea lumii, înțelegându-se din fapaturi, adică veșnica Lui putere și dumnezeire, așa ca ei sa fie fără cuvânt de apărare”* (Rom. 1, 20). Un prim pas spre curățirea inimii și despățimire este a pune întotdeauna înainte gândul cel bun. În orice moment, în orice situație. Este foarte greu, dar cu exercițiu se poate dobândi. În momentul în care vezi că oricine îți face nedreptate, nu numai ca trebuie iertat, dar trebuie văzută mai profund vina diavolului și ispitirea lui. Sfântul Simeon Noul Teolog spune: *Eu am înțeles că inima curată constă nu numai în a nu fi tulburat cineva de vreo patimă, ci și în a nu cugeta vreun rău sau ceva al vieții, atunci când vrea, ci a avea în sine numai amintirea lui Dumnezeu printr-o iubire neînfrănată. Căci numai în lumina curată vede ochiul în chip curat, neșezându-se în calea privirii nimic. Inimă curată este și se zice aceea care nu află în sine nicio inchipuire sau gând lumesc, care e atât de dăruită lui Dumnezeu și de unită cu El, încât n-are nicio amintire, nici a lucrurilor supărătoare ale vieții, nici a celor pricinuitoare de bucurie, ci petrece în contemplație ca în al treilea cer și e răpită în rai (2 Cor. 12, 2—4) și vede arvuna bunătăților făgăduite sfinților și se face martorul bunurilor veșnice, pe cât e cu puțință firii omenești. Acesta e semnul adevărat al inimii curate și dovada sigură prin care cunoaște cineva și măsurile curăției și se vede pe sine însuși ca într-o oglindă.*¹⁰

Pr. Ștefan Drăgoi
Parohia Sf. Maria, Norfolk, VA

...urmare în numărul viitor

Note

¹ Fericit bărbatul, care n-a umblat în sfatul necredincioșilor și în calea păcătoșilor nu a stat și pe scaunul bulitorilor n-a șezut. Psalmi 1.1.

² Grigorie de Nyssa, *Opt omilii la Fericiți*, Editura Anastasia, 1999, p. 10.

³ Psalmi 114.6.

⁴ Căci întristarea ce după Dumnezeu aduce pocăință spre mântuire, fără părere de rău, iar întristarea lumii aduce moarte 2 Cor: 7.10

⁵ Deci scotesc că nu plânsul îl laudă Cuvântul, ci cunoștința binelui, căreia îi urmează pătimirea întristării pentru că vieții îi lipsește ceea ce dorește. Ibidem, p. 39.

⁶ Matei 5.23-24.

⁷ Extras din *Învățătura de credință Ortodoxă*, Editura Renașterea, Cluj, 2001, pg. 262.

⁸ Psalmul 41.1-2

⁹ *Cateheze*, Ed. Deisis, Sibiu, 1999.

¹⁰ Sfântul Simeon Noul Teolog, *Cele 225 de capete teologice și practice*, traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, în „Filocalia”, volumul VI, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1977, pp. 70-72.

Universal Priesthood and Hierarchies of Grace

A Royal Priesthood

The topic of the universal priesthood was a heated subject between Catholic and Protestant theologians and remains a thorny one. While Catholic as well as Orthodox interpretations tend to associate universal priesthood with the spiritual and sacramental life that begins with Baptism or Chrismation, Protestant ones favor the spiritual or moral solution according to which all Christians are priests while serving others or accomplishing moral or spiritual acts. The discussion ultimately boils down to the way we understand such biblical passages as 1Pet 2:5 and 9 (“you are a chosen race, a royal priesthood [*hierateuma*], a holy nation”) and Rev 1:6 (Christ “made us a kingdom, priests [*hiereis*] to his God and Father”).¹

In this article, I would propose a new reading by taking a new look at the liturgical thought of the age in which the texts were composed, therefore the times of the Old and New Testaments, and the priestly mindset of the Temple in Jerusalem. The above expressions echo Exodus 19:6 (“a kingdom of priests and a holy nation”).² Here God promises to Moses and the people of Israel to make them a royal priesthood (or a kingdom of priests) and a holy nation *if* they preserve the covenant. The expression, therefore, is not a generalization of priesthood but a conditional *promise*, depending on the provision of keeping the covenant.

The Rule of Priesthood

In contradistinction, the actual rule of priesthood which dominated the First and the Second Temples allowed only the priests (of various ancestries: Aaronites, Sadducees, and Levites) to enter the Sanctuary and offer sacrifice to God. This restricted understanding was the actual rule of priesthood at the Temple in Jerusalem and it is also obvious in early Jewish and rabbinical materials as well as in such early Christian texts as 1 Peter, Revelation 1, and the classical anaphoras. Hence, this rule of a restricted priesthood has to be the reference of our discussion. My argument, nevertheless, is that, in this context, the apostolic idea of a universal priesthood does not challenge the rule but integrates into the priesthood all baptized and chrismated Christians. These sacraments allow every member of the Christian ecclesia to enter the presence of God in the new Temple, the Church, in which Christ God offers Himself at every Liturgy.

Royal Priesthood: Conditional Promise vs. Present Reality

We have to take a new look at 1 Pet 2:9, which reproduces the Septuagint translation of Exodus 19:6: *basileion hierateuma, ethnos hagion*. Here we have to point out that 1 Pet 2:9 changes the conditional *promise* of Exodus 19:6 to a description of *present* reality. The text attempts to make the audience aware that, by becoming Christians, they are *now* transformed into God’s people, a royal priesthood and a holy nation. The same *present* transformed status is also clear in the above-mentioned Rev 1:6 which states that

Christ “made us a kingdom, priests [*hiereis*] to his God and Father.” The meaning of priesthood is particularly unveiled in 1 Pet 2:5: “You yourselves like living stones are being built up as a spiritual house (*oikos pneumatikos*), to be a holy priesthood (*hierateuma hagion*), to offer spiritual sacrifices (*pneumatikas thysias*) acceptable to God through Jesus Christ.” Every Christian is the living stone of a living temple, most like the community, the ecclesia, which is a holy priesthood offering spiritual sacrifices to God.

Early Christian Witnesses

Other early Christian documents interpret universal priesthood in the same vein of thought, namely, that all Christians are allowed to offer sacrifice, or to access the divine presence, enter the Temple, or to contemplate the divine glory. For Justin Martyr, for instance, Christians constitute a true high-priestly people of God who bring a well-pleasing and pure sacrifice to God among all Gentile nations.³ Irenaeus of Lyon envisions all the apostles and the righteous people as priests who serve at the altar continually.⁴ According to Melito of Sardis, Christ made all Christians, through His passion, “a new priesthood (*hierateuma kainon*) and an eternal people.”⁵ Tertullian, likewise, states that lay Christians are also priests (as said in Rev 1:6) as long as they can offer sacrifice or baptize in time of necessity.⁶

According to Origen, Christians act as priests in imitation of Christ, their High Priest, who offered himself a sacrifice for others. He also regards martyrdom through a liturgical lens, as martyrs offered themselves as a sacrifice to the heavenly altar.⁷ In a different text, Origen claims that the apostles and those who imitate them are priests of the High Priest, knowing “for what sins sacrifice must be offered and when and how; and they know for what sins it is wrong to do this.”⁸ One of the main aspects of Origen’s complex liturgical vision consists in the fact that priesthood implies many levels according to the service one accomplishes before God, from the general priesthood of baptized Christians to the Logos who serves as High Priest before God’s throne.⁹

These passages attest that early Christians conceived of the universal priesthood as more than an indication of their belonging to the ecclesia and more than a metaphor connoting their spiritual or moral actions. It was a reference to their capacity of performing some priestly functions before God. Furthermore, some situations even imply a certain priestly exclusivity, in which the ancient rule of the restricted priesthood is applied to all Christians. For example, Pseudo-Hippolytus’ *In sanctum Pascha*, an anonymous text of the third century, states that only those initiated in the mystery (meaning, Christians) may consume the Pascha. Hence, they alone may have Eucharistic communion, since the “sacred body of Christ” can be eaten only within the unique assembly (*sunagoge*) and unique house (*oikia*) which is the church.¹⁰ The author, therefore, portrays Christians as priests initiated in, and performing, a particular mystery, separated as a group from others. In this

way, it is only they who may enter the Temple and eat the Pascha, or the Heavenly Bread, as new priests of God.¹¹

Chrismation as Priestly Anointing

Another noteworthy aspect of this discussion regards the service of Baptism as such. One of its oldest witnesses, the *Apostolic Tradition*, a document of the third or fourth century, already shows that Baptism was associated with a special anointing, later called Chrismation.¹² In its essence, anointing is a biblical rite related to the consecration of priests and kings. One may see in Exodus 29:21 that God orders Moses to consecrate Aaron and his sons by sprinkling the blood from the altar and the anointing oil (cf. Lev 8:30). One may also note that the rite of Christian consecration of a priest or bishop does not include any anointing moment probably because Chrismation *is* the rite of anointing and it is already performed with the Baptism. Chrismation, therefore, universally offers a certain priestly condition to all Christians. Tertullian pinpointed the consecratory dimension of this service while affirming that “The flesh is anointed in order that the soul may be consecrated.”¹³

The Priestly Baptismal Robe

Another noteworthy aspect regards the white baptismal robe or tunic. The text of the service itself calls it the “robe of light” and the “robe of righteousness,” thus indicating a spiritual rebirth, a recapitulation or recovery of Adam’s lost condition from Paradise where he wore garments of light before his fall. It is also a pre-figuration of the robe of the Kingdom. Nevertheless, the priests of the Old Testament, too, were essentially dressed in a long white tunic.¹⁴ If one remembers that the Temple in Jerusalem was built as an image of Paradise—with cherubim, palm trees, and flowers represented on all its walls (1 Kg 6:29), and the white priestly tunic symbolizing the recovered Adamic gown of light—one may realize that the Christian baptismal robe had the same liturgical meaning as the priestly robe of the Temple.

The Church as the True Temple of God’s Presence

Our discussion needs to include another key pattern of the liturgical theology of the Old Testament. Entering the sanctuary implied the expectation of encountering God, or even contemplating Him or His glory and the heavenly liturgy, as the Prophet Isaiah did, because God dwelt in the Temple’s most inaccessible chamber called the Holy of Holies.

On the one hand, as I argued in a different place, early Christian liturgies preserved this pattern and understood that entering the sanctuary implies encountering God, His presence, or even the heavenly liturgy.¹⁵ They equally preserved the liturgical rule that only the priests were allowed to access the sanctuary. On the other hand, early Christian liturgical theology is differently articulated than that of the Old Testament because it extends the priestly status to the entire congregation. Early Christians envisioned the ecclesia as the true Temple of God in which God descends on the altar at each Liturgy and transforms the elements of bread and wine into Christ’s Body and Blood. However, He conceals His entire glory within the humble material form of the elements of bread and wine.

Consequently, all Christians may encounter the presence of God within the Temple. God’s presence or divine glory is not placed in celestial geographies, as in classical apocalyptic texts, but in the mysterious dimension of the invisible world. For that reason, Christians do not have to ascend to heaven to access the divine glory but rather be initiated into the mystery of a mystical entrance into the spiritual and invisible dimension of this world. Thus, every person of the congregation may be initiated and become a priest who consumes the heavenly bread.

Universal priesthood, therefore, regards certain sacramental roles all Christians play in every Sacrament. Christians who attend a Liturgy are not a mere audience to an elaborate show but part of a single sacerdotal community involved in a common ritual, united in the Body of Christ they all consume.

For that reason, the distinction between universal and sacramental priesthood is not entirely accurate because universal priesthood is also sacramental in its way and in its level of grace. For the same reason, universal priesthood is not a mere metaphor for Christian moral acts, as Protestant theology argues. The Christian life is more than ethics. It encompasses a vast sacramental universe within the ecclesia, a hierarchy of grace in which all Christians play their role on their level, from laypeople to deacons, to priests, to bishops.

Presbyters and Bishops as High Priests

Priesthood, therefore, has its different degrees or hierarchies of grace, as the Areopagite described it, and denotes all the possible functions people exert at their levels. Priesthood cannot be conflated to the mere universal priesthood, and this fact is obvious already in the Bible where the same St. Peter, in the same letter, addresses the priests, the presbyters of the community, as a distinct group in the community, and even calls himself a *presbyteros* (1 Pet. 5:1-2).

In conclusion, Christians are sacerdotally involved in all the Sacraments of the Church, and especially in the sacrifice of the Liturgy, in which they may access God’s presence descended in the *Naos* (Temple), in bringing the offering, in consecrating, and in consuming. Nevertheless, they still have among them a *presbyter*, and he is the one who offers the sacrifice in their name to God as the High Priest did in the Temple of Jerusalem for his priests.

To that extent, it will suffice to also indicate that, from a liturgical point of view, the bishop has the same liturgical vestments as the priest and the same sacramental functions in the service of the Eucharist. Furthermore, for many centuries, Christian bishops did not wear a sakkos as they do today, but only the priestly phelonion. Their phelonion, however, involved a special design with many crosses. I would specify, nevertheless, that it was not the bishop who resembled the priests but the priests who were the icons, the images of the bishop. He was their High Priest, who, in his turn, was the earthly imitation of Christ, the Great High Priest (Heb 4:14).¹⁶ Consequently, Christians participate sacramentally in the Liturgy and serve as the Old Testament priests did, while the bishop or his priests, as the High Priest of the Temple, offer the sacrifice in the name of their community, before God’s glory.¹⁷ The *Apostolic Constitution* admonishes bishops with the following words: “You, therefore, O bishops, are to your people priests and Levites, ministering to the holy tabernacle, the holy catholic Church; who stand at the altar of the Lord your God, and offer to

Him reasonable and unbloody sacrifices through Jesus the great High Priest.”¹⁸

Hierarchies of Grace

We discover in this way the old and the new priesthoods interrelated, ordered by the same God but with different degrees of revelation and grace. The old priesthood prefigured the new, and purified and prepared the people for Christ’s coming and the reception of grace. The new one coacts in the Spirit with all Christians, the universal

priesthood, to advance in grace, in purification and sanctification, and to discover the ineffable hierarchies of grace which God arrayed in creation. The mystics, from St. Paul to the Areopagite to other saints, contemplated them. The Christian life ultimately resides in the effort to accomplish the appropriate work and synergy with God on the sacerdotal level of grace on which He placed each of us.

Fr. Dragos Giulea PhD

Notes

- ¹ English Standard Version for the present article.
- ² It is worth noticing that the Septuagint rendering is not “a kingdom of priests” but “a royal priesthood (*basileion hierateuma*),” which is identical with 1 Pet 2:9.
- ³ Justin Martyr, *Dialogue with Trypho* 116.3.
- ⁴ Irenaeus of Lyon, *Against Heresies* 4.8.3.
- ⁵ Melito of Sardis, *On Pascha* 68, in *Melito of Sardis: On Pascha and Fragments*, ed. and tr. Stuart G. Hall, Oxford Early Christian Texts (Oxford: Clarendon Press, 1979) 36-7.
- ⁶ Tertullian, *Exhortation to Chastity* 7.
- ⁷ Origen, *Exhortation to Martyrdom* 30.
- ⁸ Origen, *On Prayer* 28.9, in *Origen. Exhortation to Martyrdom, On Prayer*, tr. Rowan A Greer (New York: Paulist Press, 1979) 151.
- ⁹ See John A. McGuckin, “Origen’s Doctrine of the Priesthood,” *Clergy Review* 70 (1985), no. 8, 277-86 and no. 9, 318-25; and Pamela Bright, “Priesthood,” in *The Westminster Handbook to Origen*, ed. John A. McGuckin (London: Westminster, 2004) 79-181.
- ¹⁰ *In sanctum Pascha* 40 and 41, in *Pseudo Ippolito. In sanctum Pascha. Studio, edizione, commento*, ed. Giuseppe Visonà (Milano: Vita e pensiero, 1988), 282.
- ¹¹ For the Eucharist as the new bread from heaven and the new bread of the Presence eaten by the priests, see also Brant Pitre, *Jesus and the Jewish Roots of the Eucharist: Unlocking the Secrets of the Last Supper* (New

- York: Image, 2016), 77-146.
- ¹² See *Ap. Trad.* 19, in Paul F. Bradshaw, Maxwell E. Johnson, and L. Edward Phillips (eds.), *The Apostolic Tradition: A Commentary* (Hermeneia; Minneapolis: Fortress Press, 2002), 118.
  - ¹³ See Tertullian, *De resurrectione carnis* 8.3 (CCL 2.931): *caro ungitur ut anima consecretur*.
  - ¹⁴ Their vestments also included linen trousers, a linen sash, and a linen turban. See, for instance, Lev 16:4: “He shall put on the holy linen coat and shall have the linen undergarment on his body, and he shall tie the linen sash around his waist, and wear the linen turban; these are the holy garments.” See also B.Zevachim 88b6.
  - ¹⁵ See Dragos Andrei Giulea, “The Meeting of the Three Temples: Co-celebrating with the Angels in Early Christian Liturgies,” *Studia Liturgica* 50:2 (2020): 226-43. Especially the Introit and the Epiclesis of many early eastern liturgies were theologically seen as accessing the Heavenly Temple, now descended on the earth, at each Liturgy, with Christ’s descent.
  - ¹⁶ For imitation, see St. Ignatius of Antioch, *Letter to the Smyrnaeans* 8-9.
  - ¹⁷ I will investigate in a future article the striking similarity between the vestments of the Old Testament High Priest (blue robe, ephod, breastplate, and frontplate) and those of the Christian bishops (sakkos, omophorion, epigonation and engolpion, and mitre). See Leviticus 8:7-9. Cf. B. Zevachim 88b7-8.
  - ¹⁸ *Ap. Const.* 25 (ANF 7:409).

The Apocalypse: The End is Near; The Revelation of Jesus Christ

The Apocalypse is without a doubt the most difficult book of the Bible to understand and as such provokes many people to question it and themselves. Its enigmatic nature urges us on to look deeper for the hidden inner meanings of the text. Apocalypse comes from the Greek work *Αποκάλυψις* which means revelation. As we will see, one of the purposes of the book is to show us dramatically and unequivocally that we are living right now in the last times and that the end is near, even at our very door. This is not, however *the primary* purpose of the book, as we will see. The reality that we are living in the end times needs discernment, too, for we have been living in the last times since Jesus Christ came, was crucified, rose again and ascended into heaven and sat at the right hand of the Father. One of the perennial issues with the Apocalypse is when people try to force the book’s prophecies to match

current events. This can cause all manner of serious spiritual illnesses and dangerous delusions.

Nevertheless, the fact that we are living in the last times can be seen not only from Revelation, but from many passages of scripture:

But this is what was spoken by the prophet Joel: “And it shall come to pass in the last days, says God, that I will pour out of My Spirit on all flesh” (Act 2:16-17 NKJ) — so now the Holy Spirit has been poured out on Pentecost.

God, who at various times and in various ways spoke in time past to the fathers by the prophets, has in these last days spoken to us by His Son... (Heb 1:1-2 NKJ).

*Your gold and silver are corroded, and their corrosion will be a witness against you and will eat your flesh like fire. You have heaped up treasure in **the last days** (Jam 5:3 NKJ).*

For this we say to you by the word of the Lord, that we who are alive and remain until the coming of the Lord will by no means precede those who are asleep. ... Then we who are alive and remain shall be caught up together with them in the clouds to meet the Lord in the air.... Therefore comfort one another with these words (1Th 4:15-1 NKJ).

*He indeed was foreordained before the foundation of the world, but was manifest in **these last times** for you (1Pe 1:20 NKJ).*

...looking for and hastening the coming of the day of God...we... look for new heavens and a new earth in which righteousness dwells (2Pe 3:10-13 NKJ).

*Little children, **it is the last hour**; and as you have heard that the Antichrist is coming, even now many antichrists have come, by which we know that **it is the last hour** (1Jo 2:18 NKJ).*

The Holy Fathers of the Church (Ss. Irenaeus, Justin Martyr, Hippolytus of Rome, Jerome, Basil the Great, Gregory the Theologian among many others, and even the *Muratorian Canon* [circa 170 AD]) all referred to this book as having been written by the Holy Apostle John the Theologian and Evangelist. There were a few notable exceptions and even a few saints of the Church that considered it uncanonical early on. Today, many modern Catholic, Protestant and even a few Orthodox scholars continue to call the authorship of Revelation into question. They openly rely on a more scholastic and secular, supposedly academic methodology rather than the traditional methodology of the Holy Fathers. The method of the Holy Fathers emphasizes cleansing the passions and is based on repentance, prayer, and obedience along with the scientific and scholastic rigors of modern academia. There is far more reason, even academically speaking, to

believe the Holy Apostle and Theologian John to be the author than otherwise. For us Orthodox, however, the question of its authorship is moot because the Church in its ensemble has accepted Revelation as divinely inspired and it has been firmly established in the sacred canons of Scripture since 397 AD at the council of Carthage with the exception that it is not read during the Divine Liturgy.

Revelation belongs to a genre of writings particular to the Jewish people, originally. The themes and style of Ezekiel, Daniel, Zachariah, Isaiah and others are clearly renewed and presented more vividly in Revelation. This genre is aptly called *Apocalyptic Literature* and needs a special kind of hermeneutic or interpretation because of its intense imagery. This type of literature deals with a divine vision of God by man or a vision sent from God to man.

It would be wrong to read Revelation as a mere literary work of powerful descriptions and highly charged metaphors. It was a real and divine experience that Saint John had with Christ and His Glory that was even before the foundation of the cosmos.¹ The Holy Trinity, as Saint Sophrony puts it, is outside of time. God can look into our whole existence from Adam to Christ's return as we look through a glass of water. Saint John saw the unfolding of time in these visions and tries to convey the experience to us. Apocalyptic Literature is perhaps the best format for conveying Apophatic experience (the experience of God that surpasses human thought forms).

The only helpful and healing method of understanding and interpreting Revelation takes place inside the Orthodox Church as a community. When we have forgiven everyone everything, and are participating in the Divine Liturgy, confessing our sins sincerely and regularly with a desire to be transformed, praying, giving alms and trying to have at least something representative of an ascetical aspect to our Christian pilgrimage on this earth, then we are on the path towards understanding this book. If we are doing the above, then we also use the commentaries of the Holy Fathers down through the ages. This is problematic when it comes to Revelation, because there simply aren't that many compared to the numerous commentaries on the other books of the bible.

Not much is known about Saint Andrew of Caesarea (~ 515 AD), but his is the standard commentary from which we get most of our interpretation. Saint Hippolytus (170), a very early Church Father, also gives us some amazing insight. There are also the commentaries of Oecumenius 5th/6th c. AD. Along with these there are some Western Orthodox Commentaries from the 7th and 8th centuries, Pseudo-Jerome's *The Handbook*, most likely penned by an Irish bishop, and the anonymous *Reference Bible* respectively. In addition, there are scattered texts from the Holy Fathers, Desert Fathers, and the Philokalia that refer to Revelation or its themes. This series of articles will certainly not be exhaustive, as I am sure there are more resources available than those I have made use of. The modern Orthodox commentaries that we will be using are: *Revelation, a Liturgical Prophecy* by Patrick Reardon; an ample four-part series entitled *Revelation* by the now reposed Archimandrite Athanasios Mitilinaios; *Explanation of the Apocalypse* by Priest Daniel Sysoev; *The Epistles and the Apocalypse*, by Archbishop Averky (Taushev) and lastly *Johannine Writings* by Paul Tarazi. There are also many good Orthodox resources on the internet which we will note as we need. There are many

relatively modern Russian commentaries on the book, which I unfortunately don't have access to, not knowing Russian.

Perhaps most importantly, there are amazing voices of recent saints and their disciples that can help to actualize the meaning of Revelation for us in this day and age such as: Ss. Sophrony, Paisios, Porphyrios, Seraphim, Seraphim of Viritsa, Joseph the Hesychast, Jacov Hosevitul, Iacov Tsalikis, and their respective disciples: Father Zacharias Zacharou, Fr. Rafael Noica, Fr. Ephraim of Arizona, and Fr. Ephraim of Vatopedi for just a sample.

If we ponder the ensemble of these Holy Fathers' teachings on eschatology (the study of the last things) we come to the realization that the tension created by awaiting Christ's Second Coming, the anticipation of and longing for Christ's return in our life, and eschatological yearning are all essential conditions for every Christian generation. The manifestation of the Holy Spirit in a Christian's life, the Holy Spirit's presence in the Divine Liturgy and the Church's mysteries are a real dowry and the anticipatory presence of His return on the clouds of glory.

We should understand the desire for Christ's return and the belief that His Second Coming is imminent as necessary conditions for every Christian throughout every historical epoch. This is part of our Creed: "He will come

again in glory...I expect the resurrection of the dead and the life of the age to come. Amen." He may return this year, He may return 2,000 years from now. Our job is to long for His return and be ready for it; not to be frightened, paranoid or awaiting the antichrist – although we can be aware of his tactics and deceitful strategies.

Creating this longing in us is one of the major purposes of Revelation; it is not *the* primary intent. The primary intent is to reveal to the reader who Christ is and how He works in every age – always in absolute control, victorious, longsuffering, bringing about justice against evil and corruption while consoling and defending those that are persecuted for their faith. It is Christ's Revelation – not John's. Christ Reveals Himself in the book to us all.

In this series, we will use all of the methods available to us listed above and try to emphasize the *primary* intention of the book. We will touch on some of the book's possible prophetic fulfillments and note some of the prophecies of several modern Orthodox Saints, yet, overall we will maintain our focus on trying to see how Christ has been revealed and is continuing to be revealed in the world and our lives throughout the ages.

Rev. Fr. John Downie

Note

¹ Father, I desire that they also whom You gave Me may be with Me where I am, that they may behold My glory which You have given Me; for You loved Me before the foundation of the world (kosmou) (Jn 17:24 NKJ).

Sfântul Macarie Egipteanul

Omilia a V-a

Despre creștini și oamenii lumii*

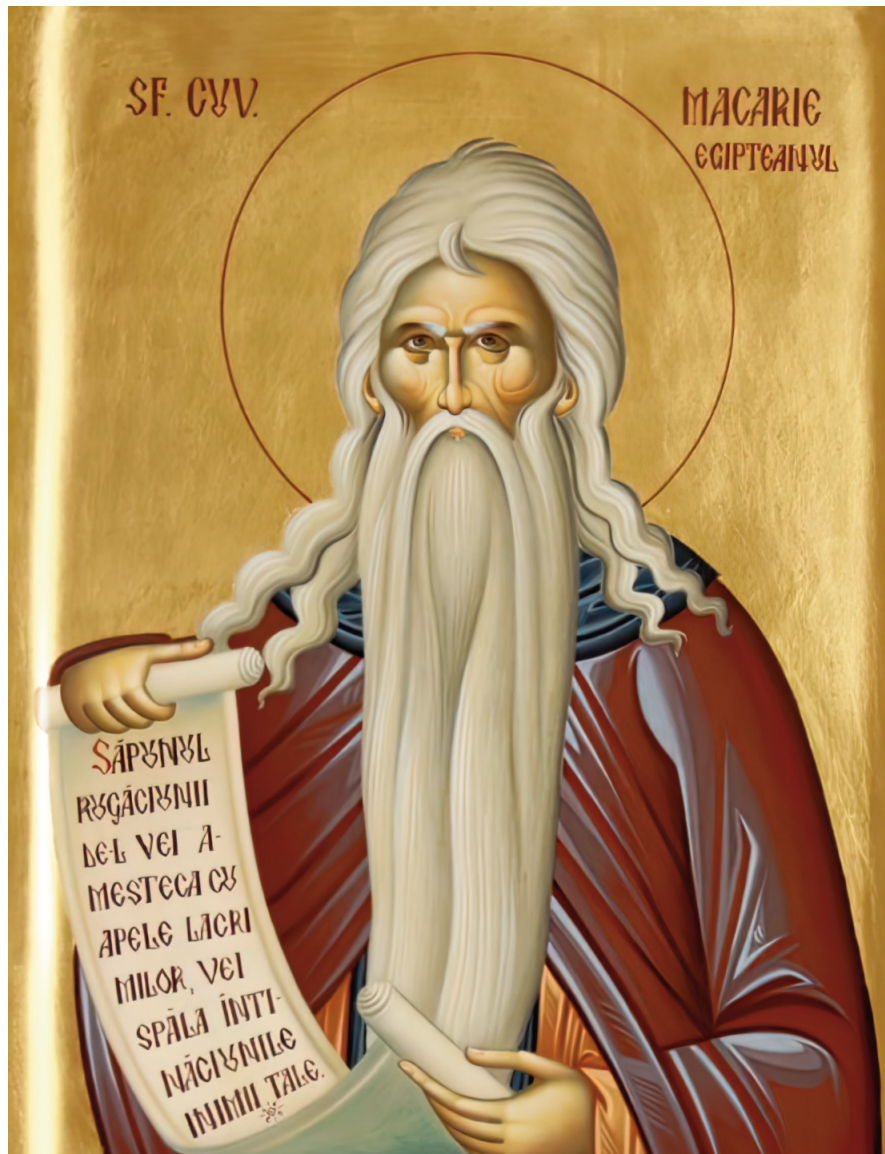
Mare deosebire este între creștini și oamenii lumii acesteia. Pentru că (oamenii lumii acesteia) sînt legați cu inima și cu mintea în lanțuri pămîntești: pe cînd (creștinii) doresc din toată inima să se afe în grația Tatălui celui ceresc și numai pe El îl au înaintea ochilor. Alta este lumea creștinilor, mintea, vorba, fapta și modul lor de viață, și alta este fapta oamenilor din lumea aceasta, mintea, vorba și modul lor de viață. Altcva sînt aceia și altceva sînt aceștia și mare este deosebirea între unii și alții. Pentru că locuitorii pămîntului și fiii veacului acestuia se aseamănă grîului pus în ciur; ei sînt cernuți de cugetele cele nestatornice ale lumii acesteia, (se află în neconținutul vîrtej al lucrurilor celor pămîntești, al poftelor, și al complicatelor probleme materiale).

După cum grăul este neincetat agitat în ciur, tot așa sînt agitate și cugetele oamenilor, în diferite chipuri, cu amăgirile trecătoare ale trupului, cu frică și cu tulburare. Și după cum un vînt poate să miște și să agite toate plantele și semănăturile, sau după cum un întuneric al nopții peste toată lumea se așterne, tot așa și stăpînul răutății, care este un fel de întuneric rațional (aducător de) răutate și moarte, și un fel de vînt ascuns și sălbatic, răvășește neamul oamenilor de pe pămînt, învăluie pe oameni în gînduri nestatornice, le amăgește inima cu poftele lumii și umple de întunericul neștiinței, de orbire și uitare tot sufletul care nu s-a născut de sus, care cu cugetul și cu mintea nu s-a mutat în celălalt veac, după cum s-a scris: «*Cit despre noi, cetatea noastră, este în ceruri*» (Filip. 3, 20).

---

*Sf. Macarie Egipteanul, *Omilia 5*, PSB 34, p. 110.

Creștinii adevărați se deosebesc de toți ceilalți oameni. Deosebirea dintre ei și ceilalți oameni este mare, precum am spus și mai înainte, și constă în faptul că (creștinii) au mintea și cugetul totdeauna la cele cerești și la bunurile cele veșnice, la apropierea și împărtășirea de Duhul Sfânt; constă în faptul că s-au născut de sus, de la Dumnezeu, și s-au învrednicit să devină în fapt și adevăr fii ai lui Dumnezeu; constă în faptul că au ajuns la o stare de tărie, de netulburare și odihnă, în urma a multe osteneți și nevoițe (depuse) vreme îndelungată; (constă) în faptul că nu mai sînt zguduți și dați prin ciurul cugetelor celor nestatornice și zadarnice. Prin aceasta sînt mai mari și mai buni decît lumea, prin faptul că mintea și cugetul sufletului lor sînt în pacea lui Hristos și se află în iubirea Duhului precum și Domnul, vorbind despre unii ca aceștia, a zis că au trecut din moarte la viață.

Deci, prin înnoirea minții, prin pacea cugetelor, prin iubirea de Domnul și dragostea cea cerească, se deosebește făptura cea nouă a creștinilor de toți oamenii lumii. De aceea a avut loc venirea Domnului, ca să învrednicească pe cei ce cred cu adevărat în El, de aceste bunuri duhovnicești. **Că slava creștinilor și frumusețea și bogăția cea cerească este de nedescris și se agonisește cu osteneală, cu sudori,**

cu încercări și cu multe lupte; dar toată (îndreptarea) se datorește harului lui Dumnezeu. Toți oamenii doresc să vadă pe împăratul cel pămîntesc și oricine vine în orașul împăratului, dorește cel puțin să vadă frumusețea lui: eleganța hainelor, luciul porfiriei, sclipirea diferitelor mărgăritare, strălucirea coroanei, prestanța demnitarilor care îl însoțesc; — numai cei duhovnicești disprețuiesc toate acestea, pentru că ei sînt ispițiți de altă slavă, de slava cea cerească și netrupească; aceștia sînt răniți de o altă frumusețe, de o frumusețe de nedescris; pentru că s-au făcut părtași ai unei alte bogății, trăiesc după omul cel lăuntric și se împărtășesc din alt Duh.

Deci, (zic), dacă oamenii cei trupești, întru atîta doresc (să vadă) slava împăratului pămîntesc, cu cît mai mult aceia, în care Duhul Sfînt a pus o picătură din viața divinității și le-a rănit inima cu dragostea divină pentru Hristos, Împăratul cel ceresc, sînt atrași de acea frumusețe și slavă de negrăit, de podoaba cea nesticăcioasă și de bogăția cea de nedescris a lui Hristos, adevărul și veșnicul Împărat, sînt robiți de dragostea Lui și doresc să dobîndească acele bunuri de nedescris, la care privesc prin mijlocirea Duhului. Din această pricină, ei disprețuiesc toate frumusețile de pe pămînt; podoabele, slava, cinstea și bogăția împăraților și a prinților, pentru că au fost răniți de frumusețea divină și viața nemuririi cerești a fost picurată în sufletele lor. De aceea doresc ei cu multă ardoare acea dragoste a Împăratului ceresc și numai pe El Îl au înaintea ochilor; **de dragul Lui se dezleagă de toată dragostea lumii și aruncă orice legătură pămîntească, pentru ca să poată avea totdeauna numai acea dragoste întru inimile lor și să nu-L amestece cu nimic altceva.**

Dar foarte puțini sînt aceia care adaugă un sfîrșit bun unui început bun, cei care duc neclătinați drumul pînă la capăt, care au dragoste numai către Dumnezeu și de toate celelalte se dezbracă. Îți spun: orice om vrea și dorește — chiar și desfrîdatele, vameșii și oamenii cei nedrepti — să dobîndească ușor, fără osteneți și lupte Împărăția (lui Dumnezeu); însă (tocmai) pentru aceasta se interpun ispitele, încercările cele multe, necazurile, luptele și sudorile, ca să se vadă cine iubește cu adevărat, din tot sufletul, și cu toată puterea sa, pînă la moarte, numai pe Domnul și cine iubește pe altcineva alături de El. Pe drept, deci, intră în Împărăția cerurilor aceia care, potrivit cuvîntului Domnului, se leapădă de sine și iubesc pe Domnul mai mult decît propria lor viață; pe drept sînt răsplățiți cu daruri cerești pentru marea lor iubire. În necazuri și suferințe, în răbdare și credință, stau ascunse făgăduințele, slava și obținerea bunurilor cerești — după cum în sămînța aruncată sub brazdă (se ascunde) rodul, (după cum) în planta ce răsare între spini sau în loc mocirlos (se ascunde) copacul. (Va veni vremea) cînd aceștia își vor arăta haina lor frumoasă și strălucitoare, fructele lor diferite, după cum spune Apostolul: *«Prin multe necazuri vom intra în împărăția cerurilor»* (Fapte 14, 21).

Să ne nevoim, deci, prin credință și prin viața virtuoasă să cîștigăm de aici acea îmbrăcăminte, pentru ca nu cumva, îmbrăcați fiind în trup să ne aflăm (totuși) goi, lipsindu-ne (acea putere) care să slăvească, în ziua aceea, trupul nostru.

„Pogorârea Duhului Sfânt” încheierea circuitului slavei umanității înaintea Sfintei Treimi

„Duhul lui Dumnezeu Se purta pe deasupra apelor” (Fc 1, 2).

Se află în Sfânta Scriptură, ca și în întreaga Creație a lui Dumnezeu o mișcare circulară, ce se va regăsi în tot ceea ce înseamnă viață – și mai ales viață duhovnicească. Este în Legea pe care Dumnezeu a așezat-o la temelie a tot ceea ce este viu un ciclu al iubirii. Astfel, ceea ce este originat va avea o mișcare de întoarcere către origine, precum apa ce izvorăște dintr-un fir de izvor, plecând în lumea largă, își va găsi mereu calea de întoarcere pentru „a îngroșa vâna apei”.

Regăsim un astfel de ciclu și în ceea ce privește iubirea dintre Dumnezeu și om. Iubirea lui Dumnezeu-Tatăl față de Fiul, împărtășită de Sfântul Duh reprezintă punctul de plecare, originea, pentru crearea omului. Această iubire intratrinitară, purtând caracteristica iubirii familiare, a stat la baza creării omului, ca o prelungire în lume a acestei iubiri:

„Numai pentru că este un Tatăl, Care are din veci un Fiu, a creat Dumnezeu și o categorie de făpturi căreia să-i arate o iubire asemenea celei dintre El și Fiul Său și pe care Tatăl și Fiul Său să o ajute să se înalțe la iubirea față de Tatăl asemenea Fiului, și la iubirea frățească față de Fiul, ca și la iubirea frățească între ele”¹.

„Părinții Bisericii spun că, dacă n-ar fi un Fiu al lui Dumnezeu deoființă cu Tatăl, Tatăl n-ar fi binevoit să creeze pe oameni ca pe niște fii asemănători Fiului Unul-Născut pe care să-i iubească și care să-L iubească, și nefiind acest Fiu, n-ar fi fost cineva care, din iubire față de Tatăl, să voiască să se creeze și alți fii care să iubească pe Tatăl asemenea Lui”².

Omul nu are nimic prin sine, tot ceea ce are este primit de la Dumnezeu, aflându-se în el doar în potență, urmând ca doar în unire cu Hristos să-și actualizeze aceste potențe. De aceea, spune Sf. Maxim Mărturisitorul, mișcarea omului trebuie să fie una de întoarcere cu iubire către Dumnezeu, încheind astfel ciclul iubirii care se va încheia doar atunci când chipul lui Dumnezeu din om își va recăpăta acele trăsături ale familiarității din sânul Sfintei Treimi:

„...omul trebuie să se străduiască să se apropie numai de Dumnezeu, și din acestea și pentru acestea, să dea naștere fericitei iubiri, care îl leagă de Dumnezeu și îl face dumnezeu pe iubitor de Dumnezeu”³.

„Lucrul cel mai desăvârșit al iubirii și ținta ultimă spre care tinde lucrarea ei este să le pregătească și să le potrivească aceleași însușiri și numiri prin comunicare

afectuoasă reciprocă. Ea face pe om Dumnezeu, iar pe Dumnezeu să fie și să Se arate om pentru una și aceeași mișcare a ambilor, cum vedem la Avraam și la sfinți, ... ceea ce înseamnă că Dumnezeu Își dă din iubire de oameni un chip potrivit fiecăruia după faptele virtuții imprimată în fiecare. Căci în mâna fiecărui drept sunt faptele virtuții lui, în care și prin care Dumnezeu primește asemănarea cu oamenii”⁴.

Chipul Fiului este cel care ne arată nouă oamenilor calea de întoarcere către Tatăl, dar puterea și imboldul interior pentru a putea urma această cale, vine doar prin Duhul Sfânt:

„În nașterea cea mai înainte de veci a Fiului, Tatăl a revărsat în El toată plinătatea Ființei Sale. În virtutea acesteia, Fiul este întru totul deopotrivă cu Tatăl; El este plinătatea deșertândă a arătării Tatălui: El este viața Lui, virtutea, puterea, stăpânia, împărăția, înțelepciunea, atotcunoașterea, înfăptuirea, dragostea... «Cel ce a văzut pe Fiul a văzut pe Tatăl» (In 14, 9); «Cel ce urăște pe Fiul, și pe Tatăl urăște» (In 15, 23); «Cel ce crede în Fiul are viață veșnică, iar cel ce nu ascultă de Fiul nu va vedea viața, ci mânia lui Dumnezeu rămâne peste el» (In 3, 36). Prin Duhul Sfânt, Care de la Tatăl porcede și în Fiul odihnește, se cunoaște Fiul în dumnezeirea Sa și în omenirea primită de El, în același Duh noi trăim și pe Tatăl”⁵.

Sfântul Duh împlinește chipul Fiului întru noi, care apoi ne apropie de Tatăl. Astfel, Sfânta Treime Se coboară la om prin Duhul Sfânt, iar omul se urcă la Tatăl prin același Duh, ceea ce reprezintă, după formularea Părintelui Stăniloae, *circuitul slavei*. În această cheie putem să descifrăm înțelesul cuvintelor Mântuitorului Hristos: *„Eu vă spun adevărul: Vă este de folos ca să mă duc Eu. Căci dacă nu Mă voi duce, Mângâietorul nu va veni la voi, iar dacă Mă voi duce, Îl voi trimite la voi” (In 16, 7)*. Firea omenească a Mântuitorului Hristos nu putea să-și recapete lărgimea și permeabilitatea, adică acea calitate care ar fi permis Harului să o penetreze în mod deplin, decât prin aducerea acesteia în Sânul Sfintei Treimi. Acolo, iubirea – sau mai bine zis familiaritatea ei – ar fi realizat această lărgire a firii omenești alterată de căderea omului și, astfel, Hristos ar fi putut să trimită – prin Sine (căci S-a făcut „începătură” – 1 Co 15, 20, 23) Duhul Sfânt la întreaga omenire. De aici reiese nu doar explicarea necesității Înălțării lui Hristos la Tatăl, ci și cuvântul spus ucenicilor Săi:

„Iar când va veni Acela, Duhul Adevărului, vă va călăuzi la tot adevărul; căci nu va vorbi de la Sine, ci toate câte va auzi va vorbi și cele viitoare vă va vesti. Acela Mă va slăvi, pentru că din al Meu va lua și vă va vesti. Toate

câte are Tatăl ale Mele sunt; de aceea am zis că din al Meu ia și vă vestește vouă” (In 16, 13-15)

Duhul Sfânt este expresia bucuriei Tatălui față de Fiul și a Fiului față de Tatăl și martor al iubirii dintre Ei. Bucuria – ca însușire personală a Duhului – are așadar o dublă expresie: paternală și filială. Prin urmare, atunci când spune Hristos că „Eu Îl voi trimite la voi” și „din al Meu ia și vă vestește vouă”, El se referă la această trăsătură filială a bucuriei. Este o bucurie însă care se împletește cu iubirea dintre Cei doi, care dă și unitate și, astfel a zis: „*Toate câte are Tatăl ale Mele sunt; de aceea am zis că din al Meu ia și vă vestește vouă*”.

este tatăl lui, nu se putea înfățișa înaintea lui și să-i spună „Tată!” atâta timp cât inima lui – înstrăinată de atâta timp și distanță – nu simțea acea bucurie specifică unui copil care-și revede tatăl după un anumit timp de despărțire.

Este limpede acum că omul avea nevoie de acea bucurie. Avea nevoie ca inima lui să-L poată recunoaște pe Dumnezeu ca Tată. Avea nevoie de izbucnirea aceea de iubire specifică oricărui copil ce-și întâlnește tatăl. Iată de ce spune Sf. Ap. Pavel: „*Și pentru că sunteți fi, a trimis Dumnezeu pe Dubul Fiului Său în inimile noastre, care strigă: Avva, Părinte!*” (Ga 4, 6; vezi și Rm 8, 15).

Prin urmare Pogorârea Duhului Sfânt a închis ciclul slavei, care ni se descoperă acum ca fiind o deplină bucurie

Dacă am vrea să adevăm puțin teologia celor spuse până acum la limbajul nostru de zi-cu-zi, atunci cred că cea mai potrivită analogie ar fi aceea unui copil care a trăit aproape toată viața ca un orfan, fără a-și cunoaște tatăl. Dar iată că vine la acest copil (acum bărbat în toată firea) un om de rang împărătesc, care-i spune: „Eu sunt fratele tău. Tatăl meu și tatăl tău este Împăratul. Tu ai plecat de acasă demult, tare demult, atât de demult încât ai și uitat acest lucru. Tatăl nostru mult s-a mâhnit, de aceea am plecat în căutarea ta și iată, te-am găsit. Vino împreună cu mine înapoi la Împărăție”. Și multe lucruri spunându-i, împreunate cu multe alte fapte, l-a convins pe acest copil de adevărul celor spuse. Am putea crede că lucrarea s-a terminat aici, însă acel copil, deși era convins că Împăratul

a iubirii familiare și familiale pe care omul o câștigă prin această Pogorâre.

La începutul acestui cuvânt am așezat cuvântul dintru începutul Sfintei Scripturi, care arată că lumea a început prin desăvârșirea puterii Duhului Sfânt. Este și aici un ciclu. Toată această prezență a lui Dumnezeu în lume, care este indicată și de Sfânta Scriptură se poate împărți în două etape, ultima împărțindu-se la rândul ei în alte două părți. Cele două etape sunt reprezentate de cele două Testamente: Vechiul și Noul. În prima etapă, chipul lui Dumnezeu-Tatăl este evidențiat, în timp ce chipul lui Dumnezeu-Fiul este ascuns, fiind doar intuit. Noul Testament este împărțit în două etape: prima este aceea în care este scos în evidență chipul Fiului, în timp ce în a doua

etapă este indicată dumnezeirea Duhului Sfânt – la început doar discret, dar întărită pe măsură ce înaintăm către finalitatea acestei lumi.

Acum trăim cea de pe urmă etapă, a lucrării Duhului Sfânt în lume, care încheie ciclul pe care l-am amintit. Ceea ce a început cu Duhul, se cădea să se termine în același fel.

Este timpul Sfinților, al celor care se umplu de Duhul Sfânt și care, așa făcând, ne aduc mai aproape, din ce în ce mai aproape, iubirea Sfintei Treimi.

Pogorârea Duhului Sfânt ne aduce așadar mai aproape strălucirea iubirii din sânul Sfintei Treimi. În viața noastră duhovnicească – așa cum am învățat de la Părinții cei purtători de Duhul – această strălucire devine posibilă prin ascultare și rugăciune. Sf. Ap. Pavel este acela care ne arată acest lucru într-un mod mai limpede, arătându-ne că modelul ascultării este Fiul, Care „*S-a smerit pe Sine ascultător făcându-Se până la moarte*” (Flp 2, 8), iar al rugăciunii este „*Însuși Duhul care Se roagă pentru noi cu suspine negrăite*” (Rm 8, 26)

„Biserica ia ființă la Rusalii, pentru că atunci se coboară Duhul, Care dă Apostolilor focul credinței ferme și al propovăduirii ei fierbinți și înțelegerea întregii comori de bunătăți așezate în Hristos ... Prin Duhul oamenii sunt ridicați la participarea tot mai mare a bunătăților nesfârșite așezate în Hristos, pe care le acceptă prin credința în El, iar credința nu este niciodată a unui singur om, ci a mai multora. Unde un om poate comunica o credință și altul o primește, acolo lucrează Duhul Sfânt între ei doi și între ei și Dumnezeu. Biserica se naște prin pogorârea Duhului, pentru că prin El se naște credința. Dar se naște în mai mulți și ei sunt umpluți de elanul transmiterii credinței. De aceea Se coboară în chip de limbi de foc. Biserica continuă prin El, pentru că prin El continuă să se transmită credința de la om la om, de la generație la generație, prin grai de foc”⁶.

Trăim acum timpul Duhului Sfânt, al eshatologiei inaugurate, un timp care se poate trăi și înțelege doar în sens profetic. Teologia Bisericii (prin teologie trebuie să

înțelegem rugăciunea trăită în deplină intimitate cu Dumnezeu) trebuie să fie „profetică în sensul că schițează pași viitori în descoperirea comorilor ascunse în Hristos ... explicând pe Hristos Cel înviat, ca reprezentând starea noastră din viața viitoare, dar nu promițând o treaptă viitoare dincolo de Hristos. Acest caracter poate fi numit profetic-eschatologic, și nu profetic pur și simplu, pentru faptul că nu profetește altceva decât un viitor dat în Hristos, de care ne vom împărtăși și noi în viața viitoare”⁷.

Aceste descoperiri le-au primit în mod deplin Părinții purtători de Duh care, prin rugăciune fierbinte pentru toată lumea, s-au făcut deplin transparenți pentru Dumnezeu și lume, devenind prin aceasta învățătorii noștri, vase ale Duhului Sfânt. Dar și noi, cei care nu ne ridicăm la nivelul lor de curăție și de iubire jertfelnică, ne putem bucura de harul primit de aceștia. Vederea duhovnicească nu este strict o urmare a experienței duhovnicești, ci poate fi și rod al ascultării. Astfel, cel care este în ascultare de un părinte duhovnicesc poate primi rodul vederii duhovnicești a părintelui său: „**Tot astfel, deci, a vedea pe Dumnezeu cu mintea și a-L cunoaște mai presus de minte prin negație se poate întâmpla și celor ce au experiat pentru scurt timp vederea Lui, ca și celor ce nu și-au ridicat spre El ochiul acela mai presus de minte al unirii, dar ascultă de cei ce și l-au ridicat. Dar vederea celor din urmă nu e unire**”⁸.

Prin ascultare ne putem umple și noi de Duhul Sfânt primind, prin pogorământ, pregustarea bucuriei vieții veșnice în care se împletesc cele trei virtuți teologale: credința, nădejdea și dragostea: „**Iar nădejdea nu rușinează pentru că iubirea lui Dumnezeu s-a vărsat în inimile noastre, prin Duhul Sfânt, Cel dăruit nouă**” (Rm 5, 5).

Dacă vom face din propovăduirea credinței pe care o trăim în Biserică cale spre unirea dintre noi și dintre noi și Dumnezeu, atunci viața noastră va deveni o singură flacără alcătuită din limba de foc a rugăciunii fiecăruia.

**Protosinghel Hrisostom
Mănăstirea Putna**

Note

¹ Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Sfânta Treime sau la început a fost iubirea*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2012, p. 50.

² Pr. D. STĂNILOAE, *Sfânta Treime...*, pp. 50–51.

³ Sf. MAXIM MĂRTURISITORUL, „Epistola a doua către Ioan Cubicularul – Despre iubire”, în: *Scrieri și epistole hristologice și duhovnicești*, coll. PSB 81, trad., introd. și note de Pr. D. Stăniloae, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1990, p. 31.

⁴ Sf. MAXIM MĂRTURISITORUL, *Epistola a doua către Ioan...*, p. 34.

⁵ Arhim. Sofronie SAHAROV, *Vom vedea pe Dumnezeu precum este*, trad. de. Ierom. Rafail (Noica), Sophia, București, 2005, pp. 120–121.

⁶ Pr. Dumitru STĂNILOAE, „Teologia Dogmatică Ortodoxă”, Tom

1, în: coll. *Opere complete* 4, Basilica, București, 2018, p. 93.

⁷ Pr. Dumitru STĂNILOAE, „Teologia Dogmatică Ortodoxă”, Tom 1, în: coll. *Opere complete* 4, Basilica, București, 2018, p. 109.

⁸ Sf. GRIGORIE PALAMA, „Cuvânt pentru cei ce se liniștesc cu evlavie”, în: **Filoc. rom.**, VII, trad., introd. și note de Pr. D. Stăniloae, Humanitas, București, 1999, p. 340. Pr. Stăniloae prezintă astfel acest aspect al vederii duhovnicești: „E cunoscut nu numai de cei ce l-au văzut mai înainte, ci și de cei ce nu l-au văzut niciodată. Dar cei dintâi îl cunosc pe baza experienței vederii, pe când cei din urmă prin ascultare de aceia. Deci nu numai prin simpla teologhisire rațională. Chiar aceasta are nevoie de credință” – Pr. D. STĂNILOAE, nota nr. 166 la Sf. GRIGORIE PALAMA, „Cuvânt pentru cei ce se liniștesc...”, p. 340.

Timpul între imanent și transcendent: Chronos și Kairos în poezia lui Eminescu

Omul este măsura tuturor lucrurilor, spunea Protagoras din Abdera, dar **Dumnezeu este măsura tuturor oamenilor și a întregii creații.**

Omului i s-a dat să fie măsura tuturor lucrurilor (*Pantón, métron antbrópos*). Protagoras a intuit bine, dar omul este așa numai în măsura în care stă în directă legătură cu Cel ce i-a dat acest privilegiu, Dumnezeu. Când legătura aceasta esențială este ruptă, omul nu mai este măsură, ci antimăsură, el nu mai creează și nu mai este partener cu Dumnezeu (sinergie) la menținerea și guvernarea lumii, ci trece de partea uzurpatorului, a celui pe care Iisus l-a văzut ca un fulger căzând din cer (Luca 10, 18).

În *Cocoșul negru* Victor Eftimiu o spune în mod biblic și teologic, într-o tiradă a lui Lucifer: „Am fost înfrânt în ceruri, rămasu-mi-a pământul/De nu pot face singur eu stric ce face Sfântul”.

Atunci când a primit sarcina de a da nume lucrurilor, omul a fost cooptat în lucrarea de guvernare a lumii. **Această cooptare este un privilegiu și un dar pe care poți să-l primești sau poți să-l pierzi.**

Cum am spus, omul este măsură a tuturor lucrurilor câtă vreme rămâne legat de Cel ce i-a dat darul, sursă din care-i vin puterea, inspirația, capacitatea.

Tendența omului de autonomizare, de înlocuire a concepției teocentrice de viață cu cea antropocentrică, îl separă de Dumnezeu; în acest caz, capacitatea lui devine incapacitate, inspirația confuzie, puterea neputință.

Când un astfel de om se crede măsura tuturor lucrurilor, relația dintre el și lume se rupe, cum s-a rupt și cea cu Dumnezeu, devine conflict, lumea însăși suferă și suspină cu suspine negrăite, vorba Sf. Ap. Pavel (Romani, 8, 22), iar omul, distrugător auto-proclamat, cum zice Cioran, se îndreaptă spre moarte: *Sein zum Tode*, în expresia lui Heidegger. Omul nu mai vede sensul lumii, timpul îi este ostil, viața sa devine deșertăciune.

Aceasta este condiția omului prins în dimensiunea cronologică a existenței, a timpului secvențial, limitat, care fărâmițează viața celui pe care-l măsoară, dar care mai păstrează încă în el, ca o reminiscență vagă, nedefinită, dimensiunea kairotică a timpului unei alte existențe, a vieții Împărăției, a timpului lui Dumnezeu.

Teologul și adevăratul filosof îl văd pe om deplasându-se între Chronos și Kairos și deplâng, așa cum o face Eminescu în majoritatea poemelor lui filosofice, contradicția în care se zbate, mai precis incapacitatea lui de a se elibera din captivitatea primei dimensiuni, pentru a avansa conștient și liber spre cealaltă.

Vorbind despre teologie și filosofie, este interesant de remarcat și de accentuat și faptul că la Eminescu, dincolo de unele critici aduse fie instituției bisericești, fie reprezentanților ei pentru cazuri de neprofesionalism, corupție sau ignoranță, ideea de Dumnezeu nu este știrbită, instituția Bisericii este recunoscută în propria sa valoare și la fel și reprezentanții acesteia. Chiar în poemul *Preot și filosof*, Eminescu declară că și unul și celălalt sunt, de fapt,

în aceeași tagmă, amândoi condamnăm alergarea deșertă după bogăție, mărire, plăcere, toate sursă neconținută de suferință, și amândoi promovând integritatea spirituală și morală a omului, deși fiecare cu mijloacele sale specifice.

Totuși, deși aparent, filosoful se orientează după lege și nu după Dumnezeu (“Și noi avem o lege, deși nu Dumnezeu”), în final filosoful concede că el ascultă și recunoaște în univers „șoapta misterului divin”. Ca și Sf. Ap. Pavel care zicea că „păgânii care nu au lege din fire fac ale legii” (Romani 2, 14) la Eminescu, **deci filosoful în principiu, se ia după legea naturală, dar în final recunoaște în ea prezența divinității, „șoapta misterului divin”.** Atât legea firii, cât și existența divinității de dincolo de ea sunt din categoria lui Kairos.

În majoritatea poemelor filosofice la Eminescu, viața obișnuită este legată de Chronos. Kairos, însă, ca soluție pentru drama primei dimensiuni, ne este prezentat în două ipostaze. Pe de o parte sub forma morții ca **eliberare**, ca ieșire din captivitate, și pe de altă parte sub forma contemplației filosofico-teologice, a retragerii din lume, a detașării de ea, chiar **a izolării.**

Primul caz unde moartea, asociată cu haosul, e privită în mod pozitiv, ca soluție la drama sau tragedia vieții, este prezent în *Mortua est*:

„O, moartea e-un chaos, o mare de stele,
Când viața-i o baltă de vise rebele;
O, moartea-i un secul cu sori înflorit,
Când viața-i un basmu pustiu și urât”.

Strofa următoare indică **scufundarea în Chronos**, unde „sorii se sting și stelele pică”, unde totul se prăbușește, totul e destructibil și reductibil la nimic: „îmi vine a crede că toate-s nimică”, deși, așa cum arătam în altă parte, felul cum își începe poetul strofa:

„Dar poate ... o! capu-mi pustiu cu furtune,
Gândirile-mi rele sugrum cele bune...”

indică o urmă de speranță că *poate* lucrurile nu-s chiar așa, că *poate* există scăpare, că *poate* mai are sens să crezi. În aceste versuri este de remarcat, în primul rând că poetul începe cu conjuncția adversativă „dar” urmată de cuvântul dubitativ „poate”, la rândul lui urmat de puncte de suspensie, ceea ce ar vrea să zică: „să ne mai gândim puțin”, „să nu ne pripim”. În al doilea rând, atunci când zice „gândirile-mi rele sugrum cele bune”, un fel de parafrază a unei expresii similare a Sf. Ap. Pavel: „**Nu fac binele care-l voiesc, ci răul pe care nu-l voiesc, pe acela îl săvârșesc**” (Romani 7, 19), Eminescu indică cu claritate faptul că binele există, și chiar în om; aceasta este dimensiunea kairotică, prezentă în om, doar că e copleșită de Chronos, dar odată ce e conștientizată, ea devine buturuga mică ce poate răsturna carul mare, devine temelia unei noi speranțe,

a reancorării în credința în Dumnezeu, singura cale de ieșire din captivitate, așa după cum chipul lui Dumnezeu în om este corupt, întunecat, ascuns, îngropat, dar nu distrus; o dată descoperit el are darul de a schimba radical viața omului în sensul intrării în împărăția lui Kairos sau al capacității dimensiunii kairotice de a pune stăpânire pe viața omului în toate aspectele ei.

Ca un refren și ca un leit-motiv, paralela dintre Chronos și Kairos este reluată în strofele următoare, unde din nou eternitatea morții salutare este contrastată cu perisabilitatea și tranșiența lumii create, cu destructibilitatea ei, unde Chronos și Kairos se privesc față în față, primul învins dar sfidător:

„Se poate ca bolta de sus să se spargă,
Să cadă nimicul cu noaptea lui largă,
Să văd cerul negru că lumile-și cerne
Ca prăzi trecătoare a morții eterne...”

Paralela Chronos-Kairos este transplantată apoi și mai specific la nivelul existenței umane:

„Și-apoi... cine știe de este mai bine
A fi sau a nu fi” ...

„A fi”, aici în lume pare să fie lipsit de sens, „nebuie tristă și goală”, nebunie tocmai pentru că **lipsa de sens este iraționalitate**, iar aceasta este tristețea ultimă a unei existențe în care lumina dăătoare de speranță ce ține de Kairos pare a fi ireversibil îngropată în Chronos.

Spun „pare a fi”, pentru că însuși poetul vine cu această umbră de îndoială, când se întreabă:

„Cine știe de este mai bine
A fi sau a nu fi”,

cu alte cuvinte, se poate și-ntr-un fel și în celălalt, dar

când lucrurile par a fi așa de lipsite de sens, atât de contradictorii, unde „urechea te minte și ochiul te-nșală”, e mai bună moartea, nimicul.

Se poate face aici o interesantă apropiere de filosofia carteziană, mai ales în sensul în care Descartes pune totul sub semnul întrebării, unde totul poate fi subiect al îndoielii; nu există lucru care să nu fi fost infirmat de unii și afirmat de alții; **omul obișnuit este lăsat în dilema de a alege un drum în viață, dar un drum despre care nu există totală certitudine**. Soluția lui Descartes pentru ieșirea din acest tip de Chronos și îndreptarea spre Kairos este bazată pe o subiectivă obiectivizare a subiectivității sau a relativului: să faci ceea ce pare a fi bine de făcut, câtă vreme certitudinea ultimă nu există. Important e să faci ceva și să fi trecut lucrurile vieții cu care te confrunți prin judecata critică de valoare pentru a putea apoi decide ce „pare” a fi bun.

La Eminescu, în acest poem cel puțin, soluția este ieșirea totală din Chronos, adică moartea, în sensul kairotic al cuvântului.

„Decât un vis sarbăd, mai bine nimic” zice poetul.

În acest context trebuie remarcat faptul că la Eminescu nimicul are două conotații speciale: pe de o parte, nimicul este moartea, eternitatea, Kairos, ieșirea din existența aceasta și intrarea în cealaltă, așa cum se vede și în *Luceafărul* și în alte poeme unde Hyperion vine în lumea aceasta dar nu din nimic, ci dintr-o altă existență, conștientă și aceea, din lumea Demiurgului; pe de altă parte, nimicul este legat de Chronos, de nimicnicia lumii acesteia, de deșertăciunea ei, ca atunci când zice:

„Când sorii se sting și când stelele pică,
Îmi vine a crede că toate-s nimică”.

Există la Eminescu însă și referiri la o a treia conotație a nimicului, aceea de tip meontic, berdiaevian și eckhartian în același timp, aceea referitoare la nimicul dinaintea creației, sau eretic vorbind, la acela ce precede dumnezeirea.

Filosofia lui Eminescu pare a fi pesimistă, cum mulți interpreți ai lui s-au pronunțat. Totuși, așa cum am arătat în altă parte (*Pesimism și credință în opera lui Eminescu*) **aceste accente pesimiste nu trebuie scoase din contextul general al operei sale, ci înțelese în lumina sublimelor rugăciuni pe care le-a scris, precum și în legătură cu toate celelalte referiri la valorile religioase în general și ale credinței și tradiției ortodoxe în special**; în felul acesta, tipul de reflecție filosofică ce străbate adânc întreaga sa operă, va fi înțeles în mod adecvat și, în consecință, interpretul modern al poetului nu ar prezenta un Eminescu în care poetul însuși nu s-ar recunoaște, ci un Eminescu ce trebuie să fie recunoscut, după expresia lui Noica, drept **omul deplin al culturii române**.

Pr. Prof. Dr. Theodor Damian

Periplu cronologic de la est la vest în Episcopia Canadei

Perioada Postului Mare a fost presărată de o serie de evenimente și acțiuni pe care Episcopia Ortodoxă Română a Canadei și-a propus să le realizeze, având ca elemente centrale familia și valorile ei fundamentale, educația religioasă și apropierea tinerilor de biserică.

În ciuda limitărilor impuse de situația pandemică, dar conștienți că atunci când crezi cu adevărat rugăciunile sunt ascultate, s-a apelat la ajutorul mediului virtual. Platforma Zoom a permis unirea gândurilor în acatiste și rugăciuni, conferințe și programe. Iată că așa cum picurii de ploaie întăresc firul ars de secetă al ierbii din preeri tot așa și picurul de învățătură, ajuns în casele românilor canadieni a bucurat și întărit sufletele cuprinse de seceta cotidianului pandemic și uneori copleșitor.

La îndemnul și cu binecuvântarea Întâistătorului ei, PS Ioan Casian, a fost organizată în perioada Postului Mare seria de conferințe – **Prin ușile pocăinței spre bucuria Învierii.**

Duminică, 21 martie 2021, în Duminica Ortodoxiei, credincioși din Episcopia Ortodoxă Română a Canadei au participat la prima conferință. Invitatul după amiezii a fost **Protos. Dionisie Ignat** de la Mănăstirea Sf. Ilie – Albac, Arhiepiscopia Alba-Iuliei, care a vorbit credincioșilor despre *Liturghie și Parusie*.

În duminica următoare a conferențiat Prof. Dr. Gheorghe Butuc (Seminarul Teologic Sf. Ap. Andrei – Galați): *Postul cel Mare – Școala Pocăinței de la raiul cel închis la Raiul cel deschis.*

În Duminica Crucii (4 aprilie) l-am avut ca invitat pe **PS Părinte Ignatie**, Episcopul Hușilor, cu conferința: *Crucea – semnul iubirii celui suferind și străin.*

În duminica Sf. Ioan Scărarul (11 aprilie) **PS Părinte Atanasie de Bogdania**, arhieru-vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei, a conferențiat cu tema: *Din furtuna lumii de astăzi la contemplarea iubirii dumnezeiești – pentru o asumare actuală a celor 33 de trepte ale Scării.*

Duminica Sf. Maria Egipteanca (18 aprilie) **Dna Dr. Adriana Bara** de la Centrul Canadian de Ecumenism din Montreal și Institutul Teologic Sf. Ignatie din Stockholm, ne-a vorbit despre *Maica Domnului, Sfânta Maria Egipteanca și Femeile Mironosițe – modele de viață pentru femeia creștină.*

Anul 2021 este *Anul omagial al pastorației românilor din afara României* și, urmând sfatul Sf. Ioan Scărarul, *“Creștinii nu se nasc, ci se fac,”* Episcopia Ortodoxă Română a Canadei a stabilit ca o prioritate și continuă preocupare educația religioasă catehetică și păstrarea valorilor românești, desfășurând o serie de întâlniri, discuții și dezbateri cu toți cateheții și coordonatorii școlilor de religie din eparhie.

La mijlocul lunii aprilie, Departamentul de educație al Episcopiei Ortodoxe Române a Canadei a găzduit prezentarea platformei educaționale – **Resurse Educaționale Deschise Religie red-religie.ro**. Concepută ca o platformă interactivă, care să ofere profesorilor și

elevilor resurse digitale în domeniul educației religioase, **red-religie.ro** este un instrument util, de înaltă calitate pentru proiectarea și desfășurarea lecțiilor în mediul online.

În cuvântul adresat, Preasfințitul Părinte Episcop Ioan Casian a mulțumit echipei de dascăli darnici și jertfitori ai acestei platforme și a spus: *“ceea ce facem aici face parte din contextul mai larg al pastorației tinerilor și copiilor care îi pregătește pentru viață, dar o viață care să fie verticală și în conformitate cu ceea ce Dumnezeu ne-a sădit în inimi. Inițiativa Preafericitului Părinte Patriarh Daniel și a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române de a consacra teme specifice anilor omagiali ne ajută foarte mult să le aprofundăm, iar beneficiile acestei inițiative se văd chiar în această foarte productivă întâlnire. Ne bucurăm foarte mult și vă felicităm pentru efortul extraordinar făcut.”*

Tot în această perioadă, având ca obiectiv să ajute copiii și părinții care nu au putut participa la slujbe sau lecții în persoană, trei dintre școlile parohiale ale Episcopiei (parohia Sf. Maria Gatineau, Catedrala Episcopală Sf. Gheorghe St. Hubert și parohia Toți Sfinții din Toronto) au inițiat, **lecții de religie on-line**, optându-se pentru diferite abordări. Lecțiile au fost adaptate pentru *predare virtuală*, accentul fiind pus pe *interactivitate*. Copiii au dat răspunsurile *verbal*, în *chat*, sau folosind imagini *emoji*, această metodă reușind să-i țină antrenati de-a lungul întregii activități. Învățarea s-a făcut *prin jocuri și activități interactive*, pe care copiii și tinerii le-au apreciat în mod deosebit.

Începutul lunii mai reprezintă pentru fiecare dintre românii ortodocși din Canada un prilej de bucurie și de meditație, dar și de aleasă recunoștință față de Creatorul nostru. Dumnezeu Tatăl ne-a copleșit cu mila Sa cea mare și astfel, visul de a avea o **Episcopie Română a Canadei** a devenit realitate în urmă cu 4 ani. Acest moment a fost marcat printr-o slujbă de Tedeum prin care preoții și credincioșii au adus mulțumire Bunului Dumnezeu pentru darurile bogate pe care le-a revărsat asupra Întâistătorului Episcopiei noastre, dar și asupra Episcopiei în întregimea ei. Părintele vicar administrativ George Băzgan, în cuvântul adresat, a subliniat că acest moment aniversar ne oferă prilejul unui bilanț important și a reamintit ceea ce Preasfințitul Părinte Ioan Casian, primul Episcop Ortodox Român al Canadei, spunea în urmă cu patru ani: *“Acest minunat moment consfințește efortul, gândurile și speranțele generațiilor de români care au trăit în Canada de aproape 125 ani. Iar o biserică nu poate să fie vie și actuală decât prin mărturisire și mucenicie, o biserică nu poate fi decât profetică, adică vie, innoitoare și transformatoare.”*

A fost exprimată speranța că proiectele Episcopiei vor continua cel puțin cu același entuziasm, devotament și frățietate întru Hristos ca până acum.

Cu binecuvântarea și sub îndrumarea Preasfințitului Părinte Episcop Ioan Casian în perioada 28-30 mai 2021, în preajma Zilei Copilului (1 iunie), s-a desfășurat **Gala - concurs online**, organizat de Departamentul de educație al Episcopiei Ortodoxe Române a Canadei. Cele peste 80 de

proiecte prezentate de copiii și tinerii din Eparhie au arătat o bogată și creativă cunoaștere a credinței ortodoxe, a obiceiurilor și tradițiilor bisericești. Tinerii au utilizat în întocmirea proiectelor și informații din mediul on-line, arătând un talent deosebit de a lucra cu succes în echipă. Fiecare participant (individual) sau fiecare grup, reprezentând o parohie, au avut posibilitatea să aleagă unul sau mai multe proiecte în funcție de talent, interes și posibilități în toate categoriile de vârstă. Juriul, format din Pr. Prof. Dragoș Giulea PhD, Pr. Emanuel Ionuț Țencaliuc și Dna Prof. Adriana Bara PhD, au apreciat toate proiectele pentru calitatea lor educativă, artistică, teologică, și creativă. Toți participanții au primit premii și diplome de participare. Cinci dintre proiecte au primit premii speciale. Două participări au fost apreciate deosebit: Robert Dumitrescu – *The Call* (scurt metraj) și Lucian Roșca – poezie și eseu (limba engleză).

Festivalul iei și costumului popular românesc a fost găzduit sâmbătă 19 iunie și duminică 20 iulie 2021 de Parohia Sf. Ier. Nicolae și Sf. Prooroc Ilie – Vancouver, păstorită de Părintele Corneliu Iulian Dragomir. Ceremonia de deschidere s-a bucurat de prezența pe cale virtuală, a Preasfințitului Părinte Ioan Casian, Episcopul Ortodox Român al Canadei, care a fost întâmpinat, cu

pâine și sare, așa cum de ani și ani românii își întâmpină oaspeții. Pâinea căldurii și ospitalității românești de la Vancouver, sarea pământului și a oceanului, lumina binecuvântărilor primite de la Întâistătorul eparhiei, dar și frumoasele ii și costume au lăsat liber zăgazul unui festival ce promovează autenticul. În cuvântul de deschidere adresat, ierarhul român al Canadei arăta că *"Sărbătorind ia românească, cămașa cu altiță a neamului românesc, dumneavoastră dați continuitate și rădăcini generațiilor ce vin, fiind în port și sărbătoare ambasadori demni ai sufletului românesc. Ia, cămașa cu altiță, reprezintă povestea poporului român, transmisă din generație în generație. Demersul ce îl faceți, să prezentați și să purtați cu mândrie ia, portul românesc tradițional autentic, este salutar și vă îndemnăm să continuați să mențineți viu firul roșu de borangic al culturii și tradițiilor spirituale românești, cultura autenticului și educația în comunitatea unde trăiți. Ne bucurăm că păstrați apartenența la spiritualitatea ortodoxă și tradiții, fie în tinda bisericii prin aceste frumoase manifestări, fie mai ales în viața de zi cu zi a familiei și comunității."*

Carmen Ognean,
Windsor, On.

A Beautiful Celebration in Philadelphia on Pentecost Sunday

On June 20, 2021, Pentecost Sunday, His Eminence Archbishop and Metropolitan Nicolae was the guest of honor at the Romanian Orthodox Parish of the Holy Trinity in Philadelphia, PA. He led the celebration of the church's feast day and the retirement of Father Professor Nicolai Buga, the parish priest.

The event we are referring to had actually begun the day before, Saturday, June 19, when an impressive number of priests from the Eastern US Deanery, headed by Dean Daniel Adrian Ene, the Secretary of the Eparchial Council, came to Philadelphia to bid farewell to Fr. Buga, one of the Archbishopric's most senior priests.

In attendance at the 10 o'clock morning liturgy were: Fr. Protosyngellos Ieremia Berbec, the abbot of the St. Demetrius the New Monastery in Middletown, NY; Fr. Prof. Theodor Damian of the Church of Sts. Peter and Paul in Astoria, NY; Fr. Ovidiu Sabau of the Holy Apostle Andrew Church in Stonersville, PA; Fr. Marius Dumitrescu of St. Nicholas Church in Woodside (Queens), NY, and Fr. Stefan Dragoi of the Nativity of the Theotokos Church in Norfolk, VA. The invited priests were joined by the two local priests, Fr. Buga and Fr. Timotei Avram as well as Deacon Petru Bogdan Manea. Fr. Dean Daniel Ene was the main celebrant among this expanded group of the Holy and Divine Liturgy, which was followed by a splendid prayer of thanksgiving, the Te Deum (To You, O Lord). The sermon that day was

delivered by Protosyngellos Berbec who impressed his listeners both with his graceful words of instruction and his warm, gentle voice.

Since this Saturday bears the name Forefathers' Souls in Romanian tradition, a memorial service was held during which the clergy present prayed for the souls of departed parishioners and dear ones, as well as Romania's national heroes.

Fr. Ene offered kind words afterwards, touching not only on Fr. Nicolai's 15 years spent at the helm of the parish in Philadelphia, but also memories and impressions of his seminary days in Bucharest when Fr. Nicolai was his professor. On behalf of the Deanery's priests, Fr. Ene presented Fr. Nicolai with a generous gift as a sign of their appreciation and gratitude.

The first part of the celebration concluded with a festive meal prepared by the ladies of the AROLA Committee, and the family of Fr. Nicolai and Preoteasa Rodica Buga, who were happy to have among the guests both Preoteasa Flavia Ene from Rochester, and Preoteasa Daniela Sabau from Reading, PA as well. The guests were delighted, too, with the arrival of Fr. Ionut Georgian Voicu, the enterprising pastor of the Romanian community of Long Valley, NJ, who is at present making great efforts with his parishioners to erect what is probably the most beautiful wooden church in the Maramures style in North America. Godspeed to them! In the evening

Vespers was served, with Frs. Milorad Orlic and Sabin Pop from Elkins Park in attendance.

Next day, Pentecost Sunday, parishioners in Philadelphia had the great pleasure of welcoming His Eminence Metropolitan Nicolae, who presided over the group of clergy celebrating the Divine Liturgy. We were honored to have Fr. Gregory Winsky, former pastor of St. Michael (the Archangel) in Philadelphia, serve this holy service alongside both parish priests, Frs. Nicolai and Timothy, and Dn. Bogdan.

His Eminence preached a sermon on the significance of the Descent of the Holy Spirit. Commenting on the second chapter of the Acts of the Apostles (written by the Holy Apostle Luke), His Eminence showed us how St. Peter the Apostle's Pentecost message was one of unexpected courage. Like his fellow apostles, he had remained in hiding for fear of the Jews but was now emboldened to tell the Jews arriving in Jerusalem from all of Palestine and the diaspora that they had crucified the Messiah whom they had been waiting for. The power of his words penetrated the hearts of many Jews who had been inquiring what they too could do to be saved. They too would be baptized and added to the Church's members. His Eminence explained that we as well should be asking these questions of ourselves; that we should always remember that at that moment, on Pentecost, the Church of Christ was founded; that from that time onwards the Church offers each person the possibility of salvation and entry into the Kingdom of Heaven. We find the answer to the question of how we too are to accept the gifts of the Holy Spirit in the teachings and practices of the Holy Church. For 2000 years, Sunday after Sunday, following in the footsteps of the Apostles, bishops and priests, we have been celebrating the Divine Liturgy in which we are called to cleanse our souls through the Mystery of Confession, that we may then partake of the Body and Blood of the Lord, and that likewise we too may sing: "We have seen the True Light! We have received the Heavenly Spirit! We have found the True Faith!"

Worshipping the Undivided Trinity, Who has saved us."

In the second part of his sermon, His Eminence spoke of the mission carried out by Fr. Buga:

"Today is a day of celebration for the church in Philadelphia. The shepherd of souls who has come to know each one of you, baptized your children, been by your side in joy and in sorrow, is now entering retirement. Since he arrived in Philadelphia in December 2006, he has changed both the appearance of the church, in dilapidated condition at the time, and the parish community who have come together as one around Father Nicolai and Preoteasa Rodica. This devoted priest leaves as a testament in Philadelphia this marvelous church, a National Historical Monument which the parishioners should continue to beautify. Your souls should beautify this church," the Metropolitan continued, adding that "the physical presence of believers in this church should grow twofold by fully participating spiritually in the Holy Liturgy, through confession and communion to the attaining of your

salvation."

In closing, His Eminence Nicolae bestowed the American Metropolitan Cross to the Fr. Nicolai Buga. "As a sign of appreciation and gratitude for all of the pastoral and missionary work accomplished at the Parish of the Holy Trinity in Philadelphia, PA and our Metropolia." In the diploma accompanying the cross we are shown that the bestowing of this distinction was inspired by the Apostle Paul who instructs us that "priests who do their work well" and "especially those who labor in the word and doctrine" deserve to "be counted worthy of double honor" (1 Timothy 5:17).

A banquet in honor of Metropolitan Nicolae and in celebration of Fr. Nicolai followed the Divine Liturgy.

The celebration in Philadelphia ended with a concert of fine music. A few Romanian musical talents living and working in Philadelphia interpreted works from Romanian and world classical music. They were: Mugurel Radu on violin, Mihaela Matei-Radu on viola, Madalina Danila at the piano, and Andreia Lucaciu singing mezzo-soprano. Through their artistic mastery, well-known Romanian works like Ciprian Porumbescu's Ballada or Bartok's Romanian Dances (from Transylvania), or Folk Songs by Tiberiu Brediceanu enchanted the listeners present in the hall. Lesser-known works from the broader repertoire by J.S. Bach, Claude Debussy and George Gershwin acquired an unexpected brilliance. So ended these festivities in Philadelphia which will not be forgotten by any of those present anytime soon.

Submitted by an amateur chronicler.

ROYA Retreat at St. Dimitrios the New Monastery, Middletown, NY

During the weekend of the 28-31st of May, Memorial Day weekend in the United States, St. Dimitrios the New Monastery in Middletown, NY was once again the meeting place of youth from the Northeast region. This **ROYA retreat**, the first in-person retreat in some time, was intended to be a simple gathering, rekindling the joy of being youthful together.

We had hoped for warm, dry weather to allow us time and activities in the fresh air outside, but God had a different plan in mind. Our arrival on Friday was relatively late in the evening so we attended the Vespers service followed by dinner and introductions before going to rest, in anticipation of the following days.

Saturday began first with chanting the Liturgy in the morning. Then, after the agape meal, there was a brief pause in the downpour, so we took advantage of this opening and went on a nearby trail. When we returned, we began drawing icons on glass, and also had a question-and-answer discussion with Fr. Abbot Protosyngellos Ieremia. This gave us the opportunity to freely ask questions, which touched upon how to accept and recognize the will of God, practical steps for incorporating more time with Christ in our lives, and the attitude Christians should have in regard to nations that have persecuted our Holy Fathers in the past. After this, we prepared for Sunday liturgy with Vespers again. We prolonged the day a bit by playing games and rehearsing a few songs for Liturgy the following day. This time spent singing together both Saturday night in preparation and Sunday during Liturgy was by far the most comforting and joyful part of this weekend for me. In my eyes, it is one of the most classic ROYA activities that

always has a mystical way of uniting us, perhaps because it reminds us of our roots, both Orthodox and Romanian.

We embraced the Romanian a bit following Liturgy with a live Zoom conference with Protosyngellos Hrisostom from Putna Monastery who had an empowering and comforting word for us. He urged us to not let anyone take away our most precious gift as youth- the ability to dream and simultaneously be planted in reality. This realization of our duality protects us from the fall into anxiety and depression and is the defining feature that characterizes youth. We let that ferment and organically give way to more discussions throughout the day and ended on a wholesome note; several people in the group spontaneously decided to learn *Balada Brancovenilor* and wanted that effort to be a surprise as a way to say thank you to the Monastery for hosting us.

On our final day, the clouds and cold front finally gave way and we rejoiced in thanksgiving, first with Matins and an Akathist to the patron saint St. Dimitrios the New and then by spending our final hours out in the sun, playing and wrapping up our discussions. As the long weekend came to a close, I reflected upon Fr. Ieremia's word and wish to us on the first night - that we will gather and share the bit of Grace we each have with one another, and that by opening up we may rejoice in a larger accumulation of Grace - both delighting in it ourselves and offering it back to God.

Danielle Radu

PASTORALĂ LA PRAZNICUL ÎNVIERII DOMNULUI 2021

† IOAN CASIAN
din mila lui Dumnezeu

Episcop al Episcopiei Ortodoxe Române a Canadei

*lubitudinii cler și dreptslăvitorilor creștini,
pace și bucurie de la Hristos Domnul Cel Înviat, iar de la noi arhierescă binecuvântare.*

*“O, Paștile cele mari și preasfințite, Hristoase. O, Înțelepciunea și Cuvântul lui Dumnezeu și Puterea!
Dă-ne nouă mai adevărat să ne împărțăm cu Tine, În Ziua ce neînserată a Împărăției Tale.”
(Canonul Învierii cântare a 9-a)*

**Preacuvioși și Precucernici Părinți,
Iubiți credincioși și credincioase,**

Hristos a înviat!

Bucuria Învierii Domnului nostru Iisus Hristos ne covârșește în această zi. Ea ne surprinde, așa cum spune stihira cântării, prin faptul că, deși Hristos înviază din morți aducând cu sine o reînnoire ontologică fundamentală naturii noastre omenești, El face aceasta cu o desăvârșită ‘elegantă spirituală a Dubului’ în grija Lui de a păstra curățenia și neîntinărirea pașilor Săi în creație în vederea restaurării ei. Dumnezeu se pogorâre și pătrunde în creația Sa revelându-ne, nu doar frumusețea sau sensibilitatea Lui deosebită, ci și un adevăr adânc – cel al răscumpărării omului și înnoirii lui – care nu pot fi înțelese fără lucrarea Sfântului Duh, Cel care cunoaște toate cele ale lui Dumnezeu și le aduce la lumina conștiinței și înțelegerii noastre.

Ce înseamnă pentru noi moartea și învierea Domnului Hristos?

“De fapt, de la început, prin omul care a păcătuit, am primit moștenirea rea de la părintele nostru păcătos, dar am primit și altă moștenire a Celui care și-a asumat-o pe a noastră (Hristos – n.n.) și ne-a făgăduit moștenirea Sa – spune Fer. Augustin. Noi eram muritori din pricina păcatului, dar El și-a asumat moartea, fără a avea păcat; a fost ucis Cel care nu era dator să moară și a șters zapisul păcatelor. Prin urmare, sufletul nostru să fie deplin încredințat că vom învia.”[1]

Fer. Augustin ne spune că moartea și învierea lui Hristos înseamnă pentru noi izbăvirea de păcat și dobândirea nemuririi. Omul cade în păcat prin ispita diavolului, încalcă porunca înfrânării și postului pe care Dumnezeu i-a dat-o în Rai. Păcatul primului om introduce o stare de stricăciune permanentă în tot neamul omeneș, fără ca acesta din urmă să aibă puterea de a ieși din ea prin puterile proprii. Dumnezeu, în nemărginita Sa dragoste, fără a fi dator cu ceva, se dăruiește în întregime prin Fiul Său care devine prin întrupare purtător al firii noastre omenești, moștenire marcată de urmele păcatului. Hristos, deși nu este responsabil de această stare, o asumă din iubire față de creația Sa. El se ‘răstignește fiind Dumnezeu’ adică asumă o condiție care nu-I este proprie și nici necesară, condiția păcatului și patimilor, pătrunsă în firea omului, a cărei sfârșit era moartea. Nu era aceasta condiția pe care Dumnezeu o gândise pentru creația Sa. Dumnezeu se pogorâre către creatura Sa. Coborârea și asumarea acestei moșteniri a noastre marcată de păcat, Dumnezeu o face în Hristos Fiul Său, cu scopul de a împlini făgăduința făcută de El – de a-l repune pe om în fireasca lui condiție paradisiacă, în condiția de îndumnezeire.

Hristos, prin Întrupare, asumă natura umană pentru a birui moartea care pătrunsesse în firea omului, El care este nemurirea și viața veșnică. În același timp, prin această coborâre El șterge păcatul care se transmite prin firea omenească. Starea de neascultare, de îndepărtare de cuvântul lui Dumnezeu și de revoltă împotriva poruncii Lui prin înșelăciunea celui rău, devinise o a doua natură a omului pe care singur

nu o putea vindeca.

În ce sens putem vorbi de moarte drept consecință a păcatului, ca pedeapsă, dar și ca binefacere?

“După ce prin voința noastră liberă ne-am făcut părtași răului – spune Sf. Grigore de Nyssa –, am introdus din pricina unui plăceri vremelnice, răul în natura noastră – ca o otrăvă amestecată cu miere – și astfel am căzut din fericirea cuvenită celor lipsiți de patimi și ne-am înturnat spre răutate. Din cauza aceasta omul se descompune, ca un vas de pământ ce iarăși se întoarce în pământ, pentru că răul din el să se curețe și omul să regăsească prin Înviere chipul original.”[2]

Omul creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu în starea de fericire și armonie, care reflecta lucrarea creatoare directă a lui Dumnezeu, cade în păcat prin voia lui liberă, neascultând de porunca lui Dumnezeu de care depindea viața lui. Deci, consecința neascultării era moartea omului care era creat pentru viața veșnică.

Sf. Grigore de Nyssa înțelege moartea însă și ca o binecuvântare pentru că ea pune capăt răului pentru ca acesta să nu devină veșnic. Prin păcatul neascultării, moartea pătrunde în trupul omului care pune capăt firii marcată de păcat în mormânt prin întoarcerea în pământul din care a fost luat. Moartea devine astfel premisa învierii omului și trupul reînnoit așa cum Dumnezeu îl crease întru începuturi. Prin înviere omul regăsește chipul lui Dumnezeu inițial după care fusese creat.

Cum s-a făcut această unire a noastră cu Dumnezeu spre reînnoire și viața veșnică?

“Nu avea în El Însuși de unde să moară pentru noi dacă nu și-ar fi luat un trup muritor de la noi – spune Fer. Augustin. În felul acesta Cel nemuritor a putut să moară, în felul acesta a vrut să dăruiască viața muritorilor; urmând ca după aceea să-i facă părtași ai Săi pe cei cu care S-a făcut părtaș mai înainte. Prin urmare, a făcut un schimb minunat cu noi, printr-o participare reciprocă: partea noastră a fost cea care a murit; partea Lui va fi cea din care noi vom trăi.”[3]

Împlinirea planului de răscumpărare, restaurare și înnoire a omului s-a făcut din inițiativa lui Dumnezeu datorită iubirii Lui necondiționate. A fost un schimb minunat dar asimetric: Cel nedator cu moartea – adică Hristos Dumnezeu – plătește cu moartea datoriei celui îndatorat – adică omul, iar cel dator cu moartea – adică omul – primește nemurirea și iertarea păcatelor prin moartea Celui nedator – adică Hristos Dumnezeu. Vedem aici dragostea nemărginită a lui Dumnezeu care, nefiind legat în niciun fel de păcat, răscumpără datoriei omului cu moartea și vindecă rana morții pătrunsă în firea acestuia.

În ce fel trăiește anticipat Biserica taina aceasta a morții și învierii lui Hristos și consecințele ei?

Biserica trăiește taina morții și învierii lui Hristos și consecințele ei în cel puțin două feluri: primul, este participarea în Sfânta Euharistică, prin împărțire cu medicamentul sau hrana veșniciei, care este Trupul și Sângele lui Hristos mort și înviat; al doilea, este trăirea anticipată a morții și învierii lui Hristos prin curățirea de păcate, adică prin amorarea patimilor și prin dobândirea virtuților care este numită

o primă înviere, garanție sau pregustare a învierii finale a tuturor.

“(...) Învierea lui Hristos are o adâncă legătură cu istoria – spune Părintele Dumitru Stăniloae - și ea trebuie să arate istoriei această importanță a ei pentru istorie, sau începutul ei ca forță de pnevmatizare, de îndreptare a istoriei spre planul supraistoric deschis de ea. Mai bine zis spre planul spiritualității care o transcend.”[4]

Învierea lui Hristos are un impact imediat *cu cea mai mare eficiență asupra istoriei fiind o cauzalitate pnevmatică*[5] asupra ei. În măsura în care omul prin credință se deschide acestei experiențe pnevmatice înnoitoare, ea se face prezentă în viața lui prin lucrarea harică a Sfintei Liturghii, a Sfințelor Taine și a lucrării virtuților. Ca membri ai Bisericii trăim această experiență a învierii lui Hristos și a consecințelor ei în fiecare moment în care suntem prezenți în Biserică, pășind prin aceasta *“în ziua cea neînserată a Împărăției”* Sale. Iată de ce putem spune că trăim în Biserică o deplină comuniune cu toată creația, văzută și nevăzută, din toate timpurile și toate locurile, pentru că toate sunt prezente înaintea lui Dumnezeu, iar prin deschiderea noastră către planul supraistoric al împărăției lui Dumnezeu prin înviere ne asigurăm de această *deplină comuniune cu toți și cu toate în Dumnezeu.*

Iubiți frați și surori în Domnul,

Suntem în *Anul omagial al pastorației românilor din afara României și Anul comemorativ al celor adormiți în Domnul; valoarea liturgică și culturală a cimitirelor.* Este un an în care ne gândim mai mult la rolul nostru ca și creștini aici și acum. Încercăm să fim în comuniune mai strânsă, noi cei de aici, cu cei de acasă. Este un timp în care trebuie să ne gândim la valorile care au constituit pentru noi, creștinii români ortodocși, baza identității existenței și perenității noastre în istorie. *Biserica, familia și școala* sunt cele trei valori sau elemente pe care s-a sprijinit conștiința noastră creștină și formarea noastră pentru viață. Biserica ne-a dat sensul perenității, demnității și o etică și o înălțime duhovnicească; familia ne-a oferit posibilitatea comuniunii și sentimentului de apartenență la un trunchi comun; școala ne-a pregătit pentru viață, făcându-ne cetățeni ai acestei lumi.

Patriarhia Română a ales trei ocrotitori pentru acest an special – *Sf. Ioan Casian, Sf. Ioan Iacob de la Neamț și Sf. Dionisie Exiguul.*

Sf. Ioan Casian (c. 360-433), care este și unul dintre ocrotitorii Episcopiei noastre, a crescut în duhul monahismului dobrogean, s-a format la școala marelui monahism egiptean devenind important autor spiritual și referință intelectuală pentru viața creștină din Occident.

Sf. Ioan Iacob (1913-1960), urmaș al monahismului nemțean, riguros și ascetic, se nevoiește și se sfințește pe sine trăind la Locurile Sfinte, punând în versuri și proză, experiențe, gânduri și reflecții care alcătuiesc o temelie spirituală sănătoasă pentru o lume modernă în căutare și prefacere.

Sf. Dionisie Exiguul (c. 470-544) marchează vizibil lumea noastră prin stabilirea calendarului erei noastre, adică numărarea anilor începând cu nașterea lui Hristos.

Să devenim și noi, după exemplul celor trei sfinți români, mărturisitori statornici ai credinței ortodoxe, reprezentanți de seamă ai valorilor noastre tradiționale creștine, probate de timp și experiență și să învățăm din orice lucru bun câte ceva de folos pentru noi și pentru ceilalți!

2021 este un *an dedicat celor adormiți și cimitirelor și valorii lor.* Biserica ne aduce aminte, prin învățătura de credință despre viața viitoare și despre cei adormiți, despre faptul că viața omului aici pe pământ nu este decât o parte din întreaga lui viață. În Biserică, în Sfânta Liturghie și în Sfințele Taine trăim tainic această comuniune cu cei trecuți la Domnul. Există o dinamică a rugăciunii noastre pentru sufletele celor adormiți și o cerere a noastră adresată sfinților să mijlocească la Dumnezeu pentru noi. Suntem în comuniune de rugăciune cu cei adormiți – sfinți sau oameni simpli – rugându-ne unii pentru alții.

Cimitirele, pentru noi creștinii, sunt o mărturisire vizibilă a credinței în viața veșnică. Crucile, lumânările, poziția în care sunt așezați cei adormiți în mormânt vorbesc despre credința celui adormit și a noastră. Ele vorbesc despre speranța și despre valoarea veșnică a vieții noastre. Ele mărturisesc și întăresc credința noastră în înviere. Fer. Augustin spune: *“De fapt, îndatorirea de felul acesta, indeplinită față trupul mort, dar care urmează să învieze și să rămână în veșnicie, este într-un fel o mărturisire a credinței în înviere.”*[6]

Cimitirele ne aduc aminte, și prin motivele populare sau

tradiționale specifice fiecărui popor, identitatea sa particulară, specifică și faptul că fiecare face parte dintr-un trunchi comun. Ele ne aduc aminte că datorăm viața lui Dumnezeu în primul rând, dar și celor dinaintea noastră. Generațiile pe care le vedem odihnindu-se în cimitire ne dau sentimentul de smerenie căci înțelegem că suntem unul dintre atâtea nenumărate suflete dăruite de Dumnezeu, dar și de solidaritate între noi ca parte a aceleiași umanități binecuvântate și răscumpărate de El.

Venind la Biserică ne regăsim împreună: vii și adormiți. Îi pomenim la rugăciuni și ei mijlocesc pentru noi. Alcătuim, astfel, o singură familie a celor credincioși în jurul lui Dumnezeu. Cimitirele creștine ne aduc aminte că nu rămânem prizonieri ai timpului și spațiului limitat al vieții pământești, ci așteptăm o altă viață mai deplină de comuniune și dragoste desăvârșită.

Sf. Ioan Gură de Aur ne îndeamnă: *“Aceasta este culmea credinței creștine – să așteptăm viața adevărată după moarte, să nădăjduim că ne vom întoarce după ce am plecat.”*[7]

Iubiți credincioși,

Traversăm de mai bine de un an o perioadă cu multe incertitudini și dificultăți și multe piedici împotriva unei funcționări normale ca Biserică. Cel mai greu exercițiu al acestei perioade a fost cel al lipsei de comuniune concretă, care este ADN-ul vieții noastre eclesiale. Ne dăm seama mai mult acum că, comuniunea dintre noi, relațiile umane și duhovnicești, rugăciunea împreună sunt importante și fac parte dintr-un fel sănătos de a fi creștin în societate, atât din punct de vedere trupeșc, cât și sufleteșc. Chiar dacă fiecare slujitor a încercat să suplinească virtual sau altfel nevoile spirituale ale credincioșilor, ne dăm seama că mijloacele sunt puține, limitate și insuficiente. Să ne punem la adăpostul Vindecătorului sufletelor și trupurilor noastre – Hristos – care prin întrupare, moarte și înviere a răscumpărat și transfigurat firea noastră redându-i puțința veșniciei.

Cu ocazia Praznicului Învierii Domnului, să ne bucurăm și să-l slăvim pe Hristos Domnul cel înviat a treia zi din mormânt, cerându-i să ne ocrotească – cler și credincioși – și să dea mângâiere celor suferinzi, sănătate celor bolnavi, tărie în credință celor îndoielnici, bucurie în comuniunea cu aproapele și dragoste unora pentru alții!

Vă doresc tuturor, în această perioadă pascală, bucurii sfinte și binecuvântare de la Dumnezeu întrul Iisus Hristos Domnul nostru!

HRISTOS A ÎNVIAT!

Al vostru către Hristos-Domnul rugător și de tot binele doritor,

† IOAN CASIAN

Saint-Hubert/Montreal 2021

[1] *Despre învierea trupurilor în Sf. Ioan Gură de Aur, Fer. Augustin, Pseudo-Ciprian. Scrieri despre moarte și înviere (traducere, introducere, note de Corneliu Clop/vol. 1).* Ed. EIBMO: București 2018, p 61

[2] *Despre suflet și înviere (traducere, note și comentarii de Pr. Grigore Teodorescu).* Ed. Herald: București 2003, p 128

[3] *Despre pătimirile Domnului în Scrieri ...* p 49

[4] *Teologia Dogmatică Ortodoxă (vol. 2).* Ed. EIBMBOR: București 2003, p 170

[5] Ibidem

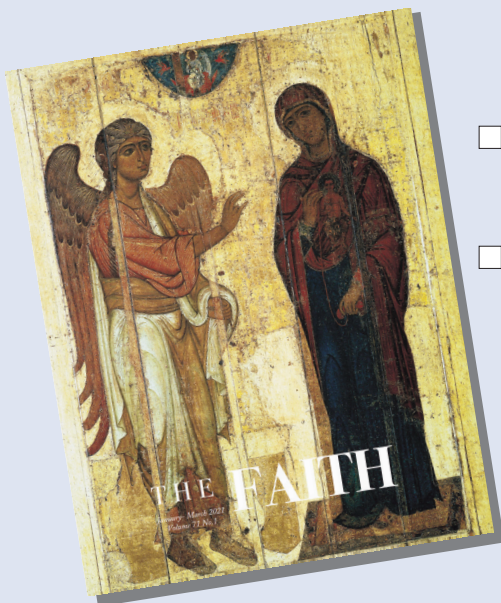
[6] *Despre grija pe care se cuvine să o avem față de cei morți în Scrieri ...* p 228

[7] *Despre mângâiere în fața morții în Scrieri ...* p 154

THE *Credința* FAITH

Romanian Orthodoxy in America

- YES! I want to subscribe to *Credința / The Faith Magazine*
One year subscription (4 issues) — \$ 10 USD / 15 CAD
- YES! Please send me the *2020 The Faith Almanac*
(Almanahul Credința) — \$ 10 USD / 12 CAD

Make checks payable and mail to:

Vă rugăm să trimiteți comanda pe numele și adresa Arhiepiscopiei:

Romanian Orthodox Metropolia of the Americas
5410 North Newland Avenue • Chicago IL 60656-2026 • USA

Name: _____

Address: _____
_____

City: _____

State: _____

Zip: _____

Country _____

Phone: _____

